

Vedno zlata sredina!

V veri, da smo zadrugarji na pravi poti, nas potrjuje predvsem tudi dejstvo, da so naši nasprotniki le mali ljudje, zaverovani v svojo majhno osebno korist, pa ne vidijo, da je ta njihova korist neposredno odvisna od prospevanja vseh. Vsi veliki ljudje širokega obzorja in brez izjeme vsi ljudje znanosti o družbi in gospodarstvu gledajo v nabavljalnem združništvu začetek nekih novih višjih oblik, h katerim danes stremlje gospodarstva. Najduhovitejši interpreti Karla Marxa, stebri znanstvenega državnega socializma so veliki prijatelji in zagovorniki združništva. Toda za zadruge so tudi srditi nasprotniki Marxovega nauka, ki tolmačijo vse naše gospodarsko nehanje in dejanje s strogo individualističnim stremljenjem za pridobivanjem, češ, da je tu gibalna sila edino le želja po rešitvi iz neprijetnosti, ki jih prinese življenje s seboj. Znano nam je, v kateri smeri se gibajo misli socialistov, zanimalo nas pa bo tudi, kaj pravi o zadruzi moderni pobornik individualizma Robert Liefmann;

Temelj našega gospodarskega reda, pravi Liefmann, bo še dolgo svobodno izmenjavanje dobrin, ki je prvi princip zasebnega stremljenja za pridobivanjem. Toda svobodno izmeno bodo v bodoče uravnavale javne korporacije, to pa vsled tega, ker zna človek vedno temeljitejše in boljše obvladati in si podrejevati vse samonikle socialne tvorbe, prav tako kakor naravne sile. Tak razvoj moremo pričakovati, ker nikakor še niso izčrpane možnosti za nadaljnjo organično rast današnje gospodarske organizacije. Zato ni verjetno, da bi se kdaj nenadoma izvršil preobrat v drugi ekstrem, v socialistično državno gospodarstvo.

Socializem študira le nasprotje med kapitalističnim podjetnikom in delavci, pa mu je to nasprotje neizmirljivo. Radi premoči kapitala vidi le en izhod, to je razlastitev posameznikov s strani države. Ni mu pa prišla misel, da bi podjetnik in delavec mogla imeti tudi skupne interese in da more biti z druge strani drugačnih gospodarskih nasprotij. V izvestnih okoliščinah so delavci in delodajalci solidarni nasproti konzumentom, odjemalcem. Razvoj kartelov je povzročil, da morejo včasih podjetniki postati dovzetni za zahteve delavcev po višjih mezdah, ker se morejo zato

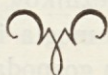
oškodovati pri svojih odjemalcih. Čeprav to še ni in tudi ne bo odpravilo bojov med delavci in delodajalci, podaje vendar dokaz, da se morejo v gospodarstvu pojaviti povsem nova, doslej neznana interesna nasprotja.

Kartel in trust stremi za monopolom, za samovlado. Monopolistična stremjenja z ene in druge strani dvigajo že danes bolj in bolj pomen nasprotja med producentom in konzumentom. Čas svetovne vojne s svojim pomanjkanjem robe je to nasprotje le zaostрил, a predvidoma bi bil šel razvoj v tej smeri tudi brez pretresov. Velik gospodarski problem bodočnosti bo nasprotje med producenti (podjetniki in delavci) ter konzumenti.

Naš sedanji gospodarski red vsebuje že možnosti in stremjenja, da se premaga in izravna tudi to nasprotje. Predvsem je misliti tu na zadruge, ki so zgrajene radi pospeševanja konzumnega gospodarstva, to so konzumne in gradbene zadruge.

Starejši socializem je gledal tudi na konzumne zadruge s stališča nasprotstev med podjetniki in delavci. Robert Owen je hotel iz njih črpati sredstva za ustanavljanje produktivnih zadrug, ki naj bi napravile iz delavcev podjetnike. Ta misel se je danes preživela. Splošna uvedba produktivnih zadrug ni poklicana, da spremeni naš gospodarski red, vendar pa se mora pravilno oceniti veliki pomen nabavljalnih zadrug za premostitev nasprotij med konzumenti in producenti. Čim bolj se širijo združenja podjetnikov in delavcev, ki streme za gospodarsko samovlado, tem bolj raste pomen nabavljalnih zadrug, da osigurajo konzumentom vsaj najvažnejše, kar jim je potrebno za življenje, to je hrana in stanovanje. Ker izločajo mnoge nepotrebne elemente male trgovine, je radi nujnosti temeljite racionalizacije gospodarskega procesa še porastel pomen nabavljalnih zadrug. Ker pospešujejo obenem tudi poenotenje, uniformiranje potreb, delujejo za pocenitev robe, poleg tega pa bodo morda vendar le pripravile neko bodočo javno organizacijo kritja potreb za mnoge dobrine.

Tako Liefmann. Ali se ob teh njegovih izvajanjih ne domisljimo idejnega sostvaritelja nabavljalne zadruge Ch. Gide-a? Saj je bil on, ki je dejal: »Vsi Vi, meščani in delavci, trgovski in železniški uslužbenci, vsi Vi zadrugarji mesta Pariza ali z onkraj sveta, ali nimamo kot porabniki vsi skupnih interesov?« To zadostuje! Naš skupni interes nam bo pokazal pot, po kateri se bomo brez nasilja dvignili preko današnjega reda. Dva ekstrema, prevratni socializem in neomajeni individualizem se srečata v zadrugi, ki je brez dvoma na pravi poti, v zlati sredini. —

Sodobne struje v narodnem gospodarstvu.

V 19. stoletju so se pojavile vzporedno z ogromnim porastom industrije, obrta in trgovine nove misli in naziranja o narodnem gospodarstvu. Znano je, da je liberalna šola, katere glavni zastopnik je Adam Smith, zastopala načelo, da gospodarsko življenje sloni vedno na istih temeljih in da vladajo v gospodarstvu prirodni zakoni, ki so nespremenljivi in stalni, vsled česar ni samo nedopustno, temveč celo škodljivo vsako poseganje državne uprave v njegov ustroj.

Zgodovinska šola, katere glavni zastopniki so: Roscher, Hildebrand, Knies, Schmoller, se oddaljuje od liberalnega naziranja in dokazuje, da gospodarsko življenje predstavlja gibanje, ki s časom menja oblike in vsebino. Na teh naziranjih so se razvile nove, od liberalne šole različne misli o narodnem gospodarstvu. Po teh bi moral vsak narod voditi tako gospodarsko politiko, to je, moral bi vplivati na gospodarski razvoj s takimi merami, da bi se vse panoge narodnega gospodarstva razvijale in prinašale obilo koristi. Zato bi bilo potrebno, da bi oni, ki vodijo gospodarsko politiko, poznali ne samo čisto gospodarske, temveč tudi kulturne in socialne okolnosti, ker je le tako mogoče razumeti brezštevilne gospodarske pojave. Iz tega pojmovanja se je razvilo liberalnemu naziranju popolnoma nasprotujoče načelo, da je dolžnost države, vmešavati se v gospodarstvo. Zgodovinska šola stoji na stališču, da je človek izhodišče in cilj vsega gospodarjenja, to se pravi, da bi moralo vse, kar se odvzame v narodnem gospodarstvu, služiti izboljšanju gmotnega položaja človeštva, ki neprestano stremi k duševnemu in materialnemu napredku. Zastopniki Smithove šole so imeli pred očmi dviganje proizvodnje in povečanje narodnega blagostanja, a niso prav nič razmišljali, kako naj bi se razdelile dobrine med ljudi in kako vpliva povečanje proizvodnje na nje. Prav tako se ne navdušujejo za udeležbo delavcev na dobičku podjetij, so načelni nasprotniki vsakega združnega pokreta, napadajo delavske organizacije in se nepovoljno izražajo o delavski in socialni zakonodaji. Pristaši zgodovinske šole se ne zavzemajo za zenačenje vseh slojev v socialnem smislu, temveč smatrajo, da je ona družba zdrava in temelj vsakega napredka, ki omogočuje vsakomur napredovanje. Zgodovinska šola zahteva, da se uvedejo v tovarnah inšpektorji, ki naj bi nadzirali odnose med delodajalci in delojemalci, zahteva tudi določitev komisije za preiskovanje socialnih vprašanj. Posebno skrb posveča delavskemu stanu s tem, da se zavzema za njegovo izobrazbo in šolanje ter zahteva nadzor nad stanovanji delavcev, da se prepreči njihovo fizično in moralno propadanje. Pristaši zgodovinske šole so nasprotniki razrednega stališča in si prizadevajo usmeriti gospodarstvo k splošnemu blagostanju in zdravemu razvoju narodov in vsega človeštva. Po njihovih naziranjih bi se moral privatno gospodarski sistem omejiti in prepustiti mesto splošno

gospodarskemu, ki bi ga vodila država. S temi idejami je historična šola močno vplivala na razvoj socialne zakonodaje in dobre uprave v Nemčiji. Zgodovinska šola je mnogo koristila tudi delavskemu razredu.

Iz takega pojmovanja zgodovinske šole se je v Nemčiji razvila socialna politika. Stanje socialne harmonije, ki so ga pričakovali pristaši liberalne šole od svobodne konkurence, ni nastopilo. Mesto zaželenega izenačenja socialnih razredov je rastoča konkurenca povzročila vedno večjo neenakost (Lorenz von Stein). Uporaba strojev, ogromen porast veleindustrije in povečanje mest ter izrabljanje žena in otrok v tovarnah je povečalo množice pogosto strašno obubožanega delavskega proletarijata. Zapostavljanje delavskega razreda je bilo očitvidno in se ni dalo več prikrivati. Prišlo je spoznanje, da temu neznosnemu stanju ne morejo odpomoči posamezniki, temveč da je edino državi mogoče s primernimi uredbami zaščititi izrabljanje delavskega razreda. Mere, s katerimi je država skušala in v današnji težki gospodarski krizi še posebno skuša pomagati gospodarsko šibkejšim slojem, ki so v gospodarskem boju stalno zapostavljeni, nazivamo socialno politiko.

Ob zaključku še par vrstic o zadružništvu.

Zadružništvo je pokret, ki hoče posredno komunizirati sredstva proizvodnje, to so zemljišča, kapital in delo. Zadružništvo prepušča kapitalistu kapital, lastniku dom in skuša, da postanejo člani zadruge, v kateri so združeni delavci in kapitalisti. Ta pokret je v vsch oblikah mnogo lažji od komunizma, kolektivizma in sindikalizma. Zadružništvo se je najprvo pojavilo na Angleškem, kjer je glavni zastopnik Owen, na Francoskem Proudhon in Fourier, a njihov naslednik je Charles Gide.

Na Angleškem začenja zadružništvo v prvi polovici 19. stoletja v Ročdalu, kjer je 28 siromašnih tkalcev osnovalo prodajalno, v kateri so kupovali zadružniki najpotrebnejše življenske potrebščine. Začeli so z nekaj vreč moke. Zadruga se je sčasoma tako razvila, da ima danes milijardni letni promet in v svojih rokah velike tovarne, prekomorske brode in železniške proge.

Imamo več tipov zadružnega pokreta, in sicer: konzume, produktivne in kreditne zadruge.

Zadružna prodajalna je imela v začetku le take predmete, ki so bili nujno potrebni delavcem, članom. Ko so pa zadruge spoznale, da so članom potrebne tudi drugi predmeti, na pr. čevlji in obutev, so odprli poleg prodajalne čevljarske in krojaške delavnice. Delavci: krojači in čevljarji so postali člani zadruge. Razvile so se mnogoštevilne male produktivne delavnice, ki so krile potrebe lastnih članov. Iz teh skromnih začetkov so se razvile s časom velike tovarne za obleke in čevlje, ki predstavljajo danes v Angliji največje producente.

Na ta način se je doseglo, da je ostal privatni kapital v rokah onih, ki ga ustvarjajo. Zadruga ni v rokah posameznika, temveč je svojina vseh,

ki robo trošijo. Dobiček imajo konzumenti, ker kupujejo cenejšo robo, če pa kupujejo robo v svojih prodajalnah po tržni ceni, se izraža dobiček v obliki dividende, ki ni odvisna od velikosti vloženega kapitala, temveč od množine potrošene robe. Pri tem se v prvi vrsti vpoštevajo konzumenti, a ker so vsi konzumenti in je le malo producentov, je pravično, da proizvodna sredstva, v tem slučaju kapital, pripada prvim. Na ta način bi se polagoma na miren način zrušil kapitalistični sistem.

V produktivnih zadrugah se organizirajo delavci z namenom, da proizvajajo robo na svoj račun. Ta tip združništva je osnovan na razredni organizaciji. Razvil se je na Francoskem, a njegov glavni zastopnik je Louis Blanc. Razširil se je posebno ob času revolucije l. 1848. Louis Blanc je podpiral ta sistem z državnimi podporami, da bi delavci prišli do proizvodnih sredstev. S padcem Louis Blanca je država odtegnila produktivnim zadrugam vsako podporo. Nastalo je vprašanje, kako naj delavci dobijo prvi potrebni kapital za produkcijo. Predlog, da naj delavci prihranijo kapital, ni bil sprejemljiv, kajti odkod naj delavec prištedi toliko, da bi mogel iz prihrankov financirati podjetje. Izposojevanje od bank bi delavstvo napravilo odvisno od velekapitala. Proti podpiranju delavstva od države so se javili glasovi, ki so smatrali, da bi bilo krivično, podpirati en stan na škodo drugih. Zato se produktivne zadruge niso nikoli razvile radi pomanjkanja kapitala in pa, ker same niso pogле postaviti iz svojih vrst dobrega organizatorja na čelo velikega podjetja.

Tretji tip zadruge je kreditna zadrua. Namen te zadruge je, pribaviti delavcem in posameznim skupinam cenen kredit. Glavni zastopnik kreditnih zadrug je Nemec Reifeisen. Načelo zadruge je, da dajo člani, ki imajo kapital, tega onemu, ki ga potrebuje proti primerni garanciji. V taki zadrugi jamčijo vsi člani drug drugemu po načelu eden za vse, vsi za enega. To jamstvo je neomejeno. Če propade zadrua, jamčijo vsi člani, in sicer ne samo z vlogami, temveč z vso imovino. Jamstvo kreditnih zadrug je mnogo močnejše in večje od bančnega. Velika prednost kreditne zadruge pred banko obstoja tudi v cenejši upravi.

Cilj združništva je, ukiniti na miren način kapitalističen sistem in ublažiti nasprotstva med delavci in kapitalisti. Glavni širitelj združnega pokreta Charles Gide imenuje današnji sistem sistem parazitizma, to je med producenti in konzumenti se je vrnilo brezštevilno parazitov, ki nič ne delajo in robo le podražujejo. Gide se zavzema za potrošne zadruge, ki v svojih vrstah ne trpijo posrednikov med producenti in konzumenti. Kar si hočejo socialisti pridobiti z revolucijo, nameravajo zadrugarji doseči na miren način. Cilj zadrugarjev in socialistov se ne razlikuje, različna so pa sredstva, katerih se poslužujejo prvi in drugi. Položaj delavca v konzumnih zadrugah ni borben, ker je sam delodajalec in se nima proti nikomur boriti. Poleg socialnega cilja ima konzumna zadrua tudi moralen cilj, ki obstoja v vzgajanju delavcev k zavesti osebne odgovornosti, solidarnosti in poštenja.

Skrajni socialisti in skrajni liberalci so odločni nasprotniki združništva. Prvi zato, ker se z združništvom zavlačuje socialna revolucija, drugi zato, ker smatrajo, da v združgi gine individualnost. Združni pokret se širi po vsem svetu in je danes že tako razširjen, da v njegovem področju sonce nikoli ne zaide. Združništvo je enako važno za kmeta kot za delavca. Lepša bodočnost človeštva je odvisna od združne organizacije.

NAŠ DOM

F. M.:

Božični drevešček.

Eno izmed lepih božičnih opravil je pripravljanje jasele in božičnega dreveščka. To delo prinaša v hišo božično razpoloženje, ravno tako kakor lepe stare božične navade, božične pesmi in kakor ga prinaša vonj po poticah ali polne roke dela vsake gospodinje.

Ker je zaljšanje božičnega dreveščka in postavljanje jasele kar nekam pobožno delo, ne sme biti opravljeno na hitro tik pred svetim večerom, ali celo na sveti večer sam, kar tja v en dan, vihravo in brez sistema, samo da je nekaj obešenega na vejah. Tudi to delo potrebuje svoj čas. Če nimamo toliko prostora, da bi postavili drevesce in jasele že prejšnje dni, si razdelimo delo pred svetim večerom tako, da oboje lahko v miru pripravimo, četudi prav na zadnje. Vse pa mora biti seveda že naprej pripravljeno. Očetove roke in roke otrok z veliko vnemo navezujejo kolačke in druge obeske na niti in trakove, zlatijo orehe, zavijajo pecivo, preštevajo, koliko je in ali je dovolj žabic za nje, svečk, tako da je treba na sveti večer vse samo razobesiti.

Na drevesce pritrdimo najprej svečke, ki jih je treba lepo enakomerno porazdeliti. Pri tem moramo paziti, da ni kaka vejica ravno nad svečko, da se rumeni kolaček ne ziblje prav nad plamenčkom, a tudi na rdeče jabolko se saje od sveče prav nič ne podajo. Sladkorčki, pecivo, sadje in okraski ne smejo preveč obteževati vej. Pisana jabolka, velike okrasne krogle naj bodo obešene bolj noter proti deblu, da se lepo leskečejo skozi zelenje.

Božično drevo lahko okrasimo s samimi srebrnimi krogli v treh, štirih ali še več različnih velikostih; spodaj obesimo največje, ki prehajajo proti vrhu v vedno manjše. Prav lepo je drevesce, če ga okitimo na enak način s srebrnimi zvezdami, tako da prehajajo od spodaj navzgor v vedno manjše. Lameta se obesi, ko so že vse svečke razvrščene, pecivo in okraski že obešeni. Iz lamete je treba vleči prav previdno vsako nit zase, tako na dolgo, kolikor gre. Čim bolj enakomerne in daljše so te

niti, tem lepši je njihov učinek, zlasti takrat, ko se dolge niti sučejo ob toploti svečk. Z umetno meglo, ki je spredena iz »zlata«, naj se drevesček prevleče šele takrat, ko smo svečice prižgali. Pri tem naj se trak pritrdi na vrhu in tkivo previdno razširi v obliki piramide preko drevesčka. Tako svečke potem brle in se lepo leskečejo skozi zlate predi-vaste mrežice.

Ponekod imajo navado, da napravijo za otroke še posebej prav majhno drevesce, ki je samo zanje in s katerega lahko trgajo vsak dan in ga lahko vsak dan sproti okitijo, pri čemer uživajo brez skušnjav le-poto velikega drevesca.

»Pri nas doma imamo pa vse pripravljeno, samo nekaj novih krogel bo še treba, namesto tistih, katere smo lansko leto pobili«, se često sliši. Je že res, ali tudi to je res, da boste imeli, ako boste dokupili samo tisto, kar se vam je lani pobilo, prav tako drevesce kakor lansko leto osorej. Ali ni lepo, če je na božičnem drevescu vsako leto kaj novega, originalnega, in da ni leto za letom enako odeto.

Božično drevesce v družini z otroki bo drugačno. kakor drevesce v družini brez otrok. Otroško božično drevesce je lahko razposajeno veselo, s pisanimi, rdečimi, rumenimi, zelenimi, modrimi svečkami, med njimi pa naj se vrti vse polno kolačkov, prestic, zlatih in srebrnih orehov, pi-sanih zavoječkov marcipana, papirnatih verig s pisanimi kroglicami, vmes pa naj se gugajo pajaci in punčke iz papirja in vrtijo rožiči in fige, rde-čelična jabolka in drugo sadje. Pod drevesom pa naj žde prav lepo po domače narejene jaselce, ki jih naj rdeča lučka prav skrivnostno raz-svetljuje.

Božično drevesce mlade deklice je vse polno rdečih lučic, zdravih živordečih jabolk, srebrnih in zlatih orehov, v svetel rdeč papir zavitega marcipana in drugega peciva, rdečih srčkov itd. Miza, na kateri stoji dre-vesce, je pogrnjena z belim prtom in okrašena z rdečimi trakovi in smre-kovim zelenjem.

Lahko je pa drevesce okrašeno tudi s samimi srčki, velikimi in majh-nimi, tako da visi drug poleg drugega, drug nad drugim, z zavitimi ali z nitmi povezanimi. Tudi darila in prt pod takim drevesčkom, vse naj bo okrašeno s samimi rdečimi srčki na pisanih trakovih. Čez vse pa naj bodo prepreženi srebrni angelski laski.

Belo božično drevo je kakor težko zasnežena smrečica, ki so ji veje polne umetnega nezgorljivega snega; belo pobarvani in z umetnim sne-gom potreseni storži so njen edini okras. Refleksi močnih snežnobelih luči se na snegu slikovito odbijajo in kot dih tenko raztegnjena umetna megla steklene preje zavija vse v čarobno sanjavo.

Lahko si pa naredimo tudi božično drevo, na katerem se bo vse lesketalo in na katerem se bodo pisane barve razne steklenine, kakor krogel, zvoncev in fantastičnih figur kar prelivale. Blesteče srebrne niti in pisani zavitki daril se na tako drevo kaj lepo podajo.

Srebrno drevo je vse polno srebrnih zvezd, verig, storžev in niti. Za tako drevesce kupite nežno zelene svečke, ki se s srebrnino zelo lepo ujemajo.

Kdor pa misli bolj prozaično, naj si naveže na drevesce same suhe čekine in srebrne tolarje, ali pa take iz čokolade, če ni drugih pri roki. Po božiču jih bo lahko spravil nazaj v nogavico do prihodnjega leta. Med čekine in tolarje navežemo samo zlate in srebrne krogle, ker med takšno bogastvo ne spada nič drugega.

GOSPODINJSTVO

F. M.:

Pripombe h krojni poli

Pletena rokavica s palcem (glej skico na poli).

Če pletemo rokavice iz debele volne, nasnujemo za zapestnik 48 zank in napletemo potem toliko, kolikor visok že hočemo imeti zapestnik, in sicer eno na lice, eno narobe. Ako hočemo, da se bo rokavica v zapestju tesno prilegala, moramo v zadnji vrsti zapestnika sneti 12 zank, in sicer na vsaki igli po tri, tako da nam jih ostane 36. Če pletemo naprej vzorec, kakršen je na skici, pletemo v prvi vrsti eno na lice, eno narobe, druga vrsta je vsa na lice, tretjo pletemo eno narobe, eno na lice, četrta vrsta je zopet vsa na lice, peta je kakor prva, šesta kakor druga, sedma kakor tretja, osma kakor četrta; prve štiri vrste se torej ponavljajo. Do palca spletemo 18 vrst. Za palec vzamemo 7 zank, ostalih 29 jih pa ostane na iglah. Razen tega nasnujemo za palec še 7 zank na novo iglo in jih spojimo v krog z ostalimi 7 tako, da imamo 14 zank. Tudi palec pletemo vzorčasto, na vrhu ga pa s snemanjem končamo.

K ostalim zankam, ki jih imamo na pletilkah, jih nabereмо še 7 od palca, tako da jih imamo zopet 36, in potem pletemo ravno naprej do višine mezinca, to je približno 30 vrst. Preden začnemo rokavico končavati s snemanjem, se moramo odločiti, za katero roko bo, zato ker snemamo od mezinca proti kazalcu, palec pa je pomaknjen nekoliko proti dlani. Snemamo pa tako, da zapletemo pri mezincau proti kazalcu na obeh iglah po dve zanki naenkrat, potem eno samo, nato zopet po dve skupaj, ostale pa pletemo, kakor zahteva oblika roke. Za zadnja snemanja je dobro, ako rokavico obrnemo. Izgotovljeno rokavico pripnemo z žeblički ali buckami na likalno desko in jo polikamo na lahko čez mokro cunjo. Če hočemo imeti posebno tople rokavice, potem spletemo še eno iz tanjše volne, in sicer samo od zapestnika naprej in jih vsijemo v rokavico. Zapestnik pa ostane enojen.

K š t e v. 1, 2, 3. Moška pižama, zlasti pa domači jopič, je oblačilo, ki je bolj praktično kakor si ga predstavljate. Koliko manj je treba čiščenja in koliko manj likanja, ako sešijete možu topel suknjič za dom, a ne iz kričee rožaste flanele, marveč iz enobarvnega temnejšega blaga ali pa iz črtastega v diskretnih barvah.

Moške pižame so ponajveč iz enobarvnega ali črtastega pralnega blaga, dočim pride za otroško pižamo skoro vsako blago prav. Ponavadi se vzame za punčke rožasto, za fantke pa črtasto ali karirano blago. V naši prodajalni dobite primerno blago za vse vrste pižam, za domače obleke in za suknjiče, od navadnega barhenta do najfinejše flanele in tudi primerno volneno blago. Če hočete imeti kaj posebno lepega, si oglejte naše žamete.

K š t e v. 4. Za take ovratnike, ki se sedaj prav dosti nosijo, ni treba veliko blaga. Morda imate doma kakšen ostanek svile, batista ali platna, mogoče celo žameta ali pliša, ki bo zadostoval, če ne, se pa oglasite v naši manufakturi.

K š t e v. 5. T e l o v n i k. Za tak telovnik si po kroju najprej skvačkajte iz biserne prejice ali volne mrežo. To mrežo napnite potem na okvir in izšijte na njej vzorec s primerno debelo volno. Kako se kvačka mreža, vidite na skici, poleg katere sta narisana tudi dva preprosta vzorca za izšivanje. Ako hočete izšiti telovnik s križčki, tedaj lahko napravite vse križčke v eni barvi, če pa delate drugi vzorec, pri katerem so debele volnene niti samo pretaknjene skozi mrežo, mora biti vzorec pisan. Prav lep je takšen telovnik, ako je drobna mreža skvačkana iz tenke črne biserne prejice in so skozi njo po vsej širini izmenoma pretaknjene volnene niti, in sicer v prvi vrsti temnordeča, v drugi srednje rdeča, v tretji svetlordeča in tako naprej. Sicer pa lahko uporabite za ta vzorec tudi druge barve v treh ali več niansah. Da se telovnik spodaj lepo prilega, se mu priplete 10 cm visok pas, okrog in okrog se pa ves obkvačka z malimi stebrički.

Na enak način si lahko naredite tudi prav lep in topel šal.

Biserno prejico in volno za take telovnike in šale dobite v Zadrugi prodajalni.

Kako naši člani zapravljajo.

V 5. in 6. številki našega glasila smo seznanili člane z novim načinom kurjenja v štedilniku. Firma, ki prodaja tamkaj omenjene vložke v štedilniško ploščo, trdi, da si lahko prihranimo s to pripravo 40 % na kurivu. Nekateri naši člani so pripravo preizkusili in ugotovili še večje prihranke na kurivu.

Ako pokuri član, katerega družina se nahaja navadno v kuhinji, letno 2 toni premoga v sami kuhinji, si prihrani s tem vložkom najmanj 800 kg premoga — ali v denarju: če kupi premog v Nabavljalni zadrugi, ca.

240 Din, če ga kupuje pri železnici pa 160 Din. Sama naprava pa stane samo 80 dinarjev!

V zadrugo prihajajo člani, ki so prezadolženi, zima prihaja, nimajo kuriva in prosijo, naj se jim da vsaj 1 tona premoga na up, da si pogrejejo vsaj mrzlo kuhinjo. Kupiti hočejo torej tonno premoga. Vprašam: ali imajo doma vložek, s katerim se prihrani toliko kuriva? Pravijo, da nimajo nikdar toliko denarja, da bi si ga nabavili. Morda pa niti niso čitali o tem vložku ali pa ne verjamejo, da bi se moglo res toliko prihraniti.

Mesto 1400 kg premoga je dala članu zadruga nakazilo za 1000 kg premoga in še za omenjeni vložek. Skupaj stane isto kakor 1400 kg premoga, kuril bo s tem prav toliko časa, kot z 1400 kg premoga, imel pa bo aparat, s katerim si bo v bodoče prihranil vsaj eno tonno premoga na leto. In imel bo v kuhinji vedno bolj gorko kot pa sedaj, kuhinjska posoda bo čistejša, treba bo manje peska, manje mila itd.

Zadruga prodaja take vložke, pa tudi cele plošče za štedilnik za ceno 80 Din ozir. 170 Din. Vpošljite samo mero o širini luknje na štedilniku. O porabnosti in učinku tega vložka pa vprašajte svojo sosedo, ki je že kupila ta vložek. Č.

KUHINJA

Krvave klobase, jetrnice.

Krvave klobase. Kadar koljemo, porabimo najboljše meso za mesene klobase, glavo, noge, želodec, pljuča, srce in kože pa skuhamo za krvave klobase. Da je juha, v kateri se kuhajo takšne dobre reči, boljša, denemo zraven tudi kosti, ki so ostale od mesa za mesene klobase. Ko je dobro skuhan, zrežemo nadevano z ječmenčkom (ješprenj), kašo ali rižem. V nekaterih krajih devajo vanje tudi kruh, žgance, rozine in drugo. Ječmenček sam je nekoliko preveč spolzek, zato mu radi primešamo nekoliko kaše. Kuhati je pa treba vsako zase, in sicer zato, ker je kaša prej kuhana kakor ječmenček. Ješprenj mora biti dobro kuhan, dočim se kaša in riž skuha samo na pol. Tako skuhanemu ječmenčku (rižu ali kaši) odlijemo najprej vodo, v kateri se je kuhal, nato ga pa polijemo z mrzlo vodo, da gredo zrna vsaksebi, ker se potem lažje meša, in pa da ne dobimo žgancem ali siru podobne zmesi. Ko se mrzla voda dobro odteče, ga stresemo v veliko posodo in nalijemo nanj precejene tople juhe, v kateri se je kuhalo meso, drob, kosti itd., hkrati pa pridenemo sesekljano meso, drob, kože itd. Na vse to se potem preceđi sirova kri. Kri je

treba vedno precediti in iz nje naj se odstranijo pene in vsi žmuklji, ker pri kuhanju in pečenju klobas kaj radi raznesejo črevo. Tak ječmenček (riž ali kašo), juho, kri in meso nato posolimo in po okusu odišavimo z majeronom, poprom, drobno seseklano čebulo, česnovno vodo (česen stremo v lončku in ga zalijemo s toplo vodo), z nekaj zmletimi nageljnovimi žbicami in cimetom. Seseklano čebulo lahko prepražimo. Vso to zmes zabelimo z ocvirki in slabšo mastjo (mastjo od črev, trebušno mreno) in jo nazadnje prav dobro premešamo, nakar začnemo z njo polniti čreva skozi košček volovskega roga ali širok lijak. Črevo se pa ne sme napolniti prav do roba, ker se nadev pri kuhanju napne, in potem črevo, ki postane premajhno, lahko počí.

Jetrnice. Za bele jetrne klobase skuhamo ješprenj, kašo ali riž ravno tako kakor za krvavice, poleg vsega mesa, ki spada v krvave klobase, se pa za jetrnice naribajo še kuhana jetra. Kakor za krvavice si napravimo nadev tudi za jetrnice v veliki posodi. Prav tako nalijemo na nadev tudi tople, precejene juhe, v kateri se je kuhalo meso, drob, kože in kosti. Ker mora biti zmes malo bolj gosta kakor za krvavice, je treba manj juhe, pač pa nekoliko več začimb, in sicer popra, majeronovih plevc, drobno zrezane in lahko tudi prepražene čebule, česnove vode in nekoliko nageljnovih žbic. Pridenemo pa lahko tudi peteršilja, korenino ali pa zelenega in košček korenčka. Za takšne klobase je treba več zabele kakor za krvave, ker sicer ne pomagajo vse začimbe nič. Vse to se potem dobro premeša in stlači v črevo.

Vse klobase, krvave ali jetrnice, naj se devajo kuhati v krop, najbolje z veliko prostorno kastrolo, kjer naj lepo enakomerno vro, da ne popokajo. Ko priplavajo na vrh, so kuhane. Ali so res kuhane, se lahko prepričamo tudi tako, če jih prebodemo z iglo ali zobotrebce. Ako pri-teče iz klobase čista juha, so kuhane, ako je pa tekočina mokra ali krvava, se morajo kuhati še naprej. Da pri kuhanju ne popokajo, morajo vreti, kakor sem že omenila, lepo enakomerno in špile ne smejo biti na koncih ošiljene, temveč lepo porezane, da ne ranijo čreves. Boljše je, če so bolj kuhane kakor premalo. Ko so skuhanе, jih moramo jemati iz posode zelo narahlo, da ne počijo, nato jih pa splakniti v topli vodi in zložiti na desko. Pečejo se na masti, v zmerno topli pečici, in sicer se lahko denejo peči takoj, ko so kuhane, a bolje je, ako stoje en dan na hladnem.

M.

S. Č.:

Kavne primesi.

Pred 50 ali 100 leti so uživali naši predniki za zajutrek še prežgano juho ali kaj podobnega, dandanes pa uživa večina narodov zjutraj belo kavo. Črna kava se pa uporablja posebno pri orijentalcih tudi še pri kosilu, po večerji, pri kramljanju. Velike množine porabijo te okusne, črne pijače. Kava poživi človeka, mine ga zaspanec, misli bolj intenzivno,

strezni ga po vinu. Ima pa prava kava tudi to slabo lastnost, da vpliva, zavžita v večji meri, neugodno na srce in živce. In prava kava je tudi draga, če ne že toliko sama na sebi, pa vsaj zaradi visoke uvozne carine. Vsaka država skuša namreč ocariniti kavo kot luksuz ali mamilo, po katerem segajo ljudje vedno bolj strastno.

Največ radi visoke cene za pravo kavo, pa tudi zaradi zdravja in neugodnega vpliva kave na otroke, skušajo nadomestiti pravo kavo vsaj deloma s tako zvanimi kavnimi primesmi. Kavne primesi imajo podoben okus in aromo kot prava kava, beli kavi dajejo mnogo lepšo barvo kot sama prava kava, mešajo se lahko v večji množini z mlekom, zlasti pa so mnogo cenejše. Za tiste pa, ki se bojijo prave kave radi vsebujočega kofeina ter pijejo zato drago kavo Hag, je kavna primes dvakrat dobrodošlo nadomestilo.

Kava kakor tudi kavne primesi nimajo v sebi posebnih redilnih snovi. Kavne primesi pa olajšajo in pospešujejo prebavo, posebno mleka, s katerim se uživajo vedno skupno. Mleko se takoj skisa, čim pride v želodec. Surovo mleko se sesiri v malih kosmičih, kuhano mleko pa se zgosti v večjih kosih sira, ki so težko prebavljivi. Kdor ne prenese okusa surovega mleka, ali nima zanesljivo dobrega mleka, mora pač mleko skunati (zavreti). In prav z dodatki kavnih primesi dobi kuhano mleko ono svojstvo, ki ga ima sicer samo surovo mleko, namreč da se sesiri v malih kosmičih. Delci sira se spoprimejo mehanično z delci prežgane žitne kave in se tako sesirijo v najmanjših drobcih, ki jih načne in prebavi želodčni sok mnogo bolj intenzivno in lahko kot pa sicer. V tem obstoji v glavnem redilnost žitne kave. Redilnih substanc ni sicer v tej redki pijači več dosti, če izvezamo sladkor. Redilna je kava še v toliko, ker dviga razpoloženje in pospešuje s tem tudi prebavo.

Žitnih kav imamo vse polno vrst in znamk. Žitna kava se dela lahko iz vsakega žita in zrna, ki vsebuje škrob, sladkor in protein. Tako smo uporabljali v sili, med vojno, žitno kavo iz želoda, koruze, pšenice, iz grozdnih pečk, špargeljnovega semena itd. Nekakšno cikorijo pa smo dobivali tudi iz posušene repe, ki se žge kakor običajna cikorija. Posebno dobra je zmes iz cikorije, špargeljnovih semen in grozdnih pečk. Cikorija daje nekaj sladkorja, špargeljnovi seme prijeten aroma, grozdne pečke pa čreslovo kislino in maščobo.

Sedaj, ko je vsega dovolj, se porablja za izdelavo kavnih primesi ječmen in rž, ki sta kot žitni kavi najbolj pripravi in poceni ter dajeta razmeroma najboljši aroma. Sicer se izdeluje v večji meri cikorija, ki ima svoja posebna svojstva. Pri nas poznamo kavne primesi pod imenom Kneipp ali Kathreiner — za ječmenovo žitno kavo, Franck za cikorijo in Žika za rženo kavo. Malokdo ve kaj o »rosilu« Guggenbergu i. t. d.

Članstvo bo zanimalo, kaj je slajena in neslajena žitna kava, zakaj je slajena dražja, zakaj je žitna kava sploh tako draga, ker stane ječmen komaj 80 para do 1-10 Din itd.

Neslajena žitna kava je navadno žgana žitna kava, kakor smo jo žgali med vojno doma. Prav nič se ne razlikuje in nič več ali manj ni vredna žitna kava, ki jo kupimo, kakor tista, ki jo sami žgemo, če jo žgemo prav. Kupljena žitna kava (neslajena) je samo malo lepša, ima na sebi še neko glazuro, ki pa je samo radi lepšega, ali kakor pravijo, da ne izdiši aroma. Tako žgana navadna žitna kava pa zdaleka ne odgovarja po kvaliteti oni kavi, ki smo jo kupili v trgovini pod imenom »Kathreiner«. Zakaj?

Če smo žgali žito sami doma, smo žgali navadni ječmen, ki vsebuje po večini škrob. Tovarne, kot so kathreinerjeve, pa sladijo prej to žito in ga šele potem žgejo. Zrno namočijo in ga držijo na gorkem, da začne kaliti. Pri tem kaljenju se pretvarja škrob deloma v sladkor. Iz tega sladkorja pridobivajo v pivovarnah alkoholno pivo, na ruskem so iz tega kuhali žganje »vodko«, pražarne pa izrabijo sladkor kot tak, da ga žgejo. Sladkor, ki se žge, pa postane prej črn in bolj črn kot pa, če bi žgali navadno žito, ozir. škrob. In baš žgani sladkor (karamel) daje potem kavi lepo, temno barvo in dober okus. Razen sladkorja se razvijajo zlasti pri žganju še druge substance, ki dajejo posebno svojstvo in aroma, kar nas pa kot lajike ne zanima podrobneje.

Če prerežeš žgana zrna neslajene in slajene kave, so neslajena zrna v sredini še vedno svetla, skoro bela, le malo prižgana, medtem ko so slajena zrna črna kot oglje. Tudi okus prvih in drugih zrn je drugačen. Poskusi zrna, ali bolje, skuhaj jih, in videl boš razliko. Pijača iz žganih neslajenih zrn je plehka pijača, prazna, brez pravega okusa, medtem ko je iz slajenih zrn pijača prijetna, več ali manj sladka ali grenka in nekoliko podobna okusu po pravi kavi. Žgana slajena kava ima v sebi nekaj več sladkorja, več beljakovin in daje občutek nasičenja.

Razlika med slajeno in neslajeno žitno kavo je tedaj velika. Med posameznimi vrstami žgane slajene kave pa ni in ne more biti posebne razlike — izvzemši nabavne cene. Kajti ječmen je ječmen, proces kaljenja in slajenja izvrši narava sama, gre samo še za čiščenje dobrega ječmena, za pravilno in enakomerno slajenje, za pravilno žganje in končno za a preturo. Slajen, žgan ječmen se ne sveti. Poznani blesk mu daje šele posebna glazura, ki se naredi iz sladkorja, melase ali kake druge tvarine, kar pa vse skupaj ne vpliva na bistveno kakovost blaga, temveč je samo za oko. Kako bi pa mogli sicer prodajati ječmen po tako visoki ceni!

Še nekaj besed o pravilnem žganju. Če se žge ječmen malo bolj, ima močen, grenek aroma in okus, ki spominja na grenkobo kave. Ker je taka kava bolj grenka, je treba več sladkorja. Če hočemo shediti tudi pri sladkorju, moramo žgati žitno kavo malo manj. Zato bo vsebovala taka manj žgana žitna kava manj grenkobe — žganega sladkorja, ostane pa v zrnu več nežganega sladkorja, ki sam po sebi sladi kavo. Tako se dvakrat pri-

hrani sladkor. Bolj ekonomična je tedaj malo manj žgana kava. Najbolje pa je, odločiti se za zlato sredino.

To so glavni momenti, po kateri bi ocenil kakovost in vrednost ter ceno kavnih primesi — žita: naj se ne žge ne škrob, temveč v sladkor pretvorjen škrob, žge naj se do take stopnje, da je prijetno grenek, a vendar še malo sladek — iz razlogov štednje na račun malo boljše arome.

Kot nadaljnje prepariranje in ocenjevanje kave bi omenil še impregniranje žitne kave s kofeinom. Nekatere velike tovarne v Evropi dobe namreč iz dežel, kjer raste prava kava, kavin ekstrakt, ki se pridobiva iz listja ali lupin kave. Med procesom slajenja in praženja se dodaja malo tega kofeina, kar vpliva deloma na aroma, deloma na fiziološki učinek kave ozir. kofeina. Vendar, če se plačujejo na eni strani velikanske vsote za kavo Hag, ki je brez kofeina, je na drugi strani nesmiselno kupovati za drag denar žitno kavo, ki ima spet kofein v sebi.

Več kot vse prepariranje žitne kave pa stane marka, zaščitna znamka. Vprašali smo na Češkem, koliko stane žitna kava v lastni produkciji nakupovalnih zadrug. Neprimerno nižja cena! Potemtakem smo plačevali velikanske vsote za razne fabrikate in bi s tem denarjem lahko sezidali železničarji že lastno tovarno in še lep počitniški dom za naše otroke! Niti ne moremo očitati raznim firmam prevelikih dobičkov. Reklama, potnik, frankiranje pošiljk, to zlasti stane. Pri nekaterih firmah stane po objavljeni bilanci samo »u p r a v a« nad 30 % režijskih stroškov, medtem ko stanejo delavci samo nekaj nad 10 %.

Da produciramo sami? Za to smo premajhni, za to je treba imeti dovolj velik obrat in promet. In nazadnje ni niti potrebno, da se lotimo lastne produkcije, kjer in dokler dobimo blago po zadostno nizki ceni. Kjer se postavi že postoječi fabrikant v službo konzumenta in ne zahteva več kot da je plačan uslužbenec konzumenta, čeprav samostojen, tam nimamo povoda, da bi začeli z lastno produkcijo, posebno ne, dokler nimamo sami dovolj potrebnega konzuma.

Za sedaj nam izdelujejo in predelavajo žitno kavo po našem naročilu in pod našo znamko skupno z nekaterimi drugimi zadrugami v dravski banovini. Prihranimo si na ta način stroške za reklamo, za potnika in za razne druge nepotrebne stvari, ki jih zaračuna navadno firma.

Žitna kava je zato dosti cenejša kot so običajne znamke. Čim bomo prodali več take kave, dosežemo lahko še povoljnije cene, kar bo prišlo vse samo v prid našim članom in — naš denar ne bo odtekal v inozemstvo...

Od naših gospodinj je tedaj odvisen naš uspeh, naj poskusijo s kavo, ki smo jo uvedli pod združno marko in ki je najcenejša!

Na članskih sestankih so člani pohvalili to našo kavo in našo akcijo; še grajali so nas, zakaj nismo prišli prej na to idejo. In vprašali so še, kako je s cikorijo. Bomo videli, ako se nam nudi ugodna prilika, bomo

napravili podoben aranžman. Za enkrat imamo glede žitne kave premalo konzuma, da bi sami začeli še s cikorijo.

Sicer pa pada konzum cikorije pri nas prav občutno. Vsaj v literaturi pišejo o tem, da vpliva cikorija na naš organizem nepovoljno in da se zaradi tega opušča polagoma. Tak obrat bržkone ne bo imel bodočnosti.

ČEBELARSTVO

A. P.:

Bodi priden kot čebela.

»Bodi priden kot čebela« je pregovor, ki ga uporabljajo vsi slovanski narodi za vzpodbudo k delu. Prislovica je zelo posrečena. Kdor je proučil življenje in smotreno delovanje čebelic, bo mirne duše potrdil to trditev.

Le oglejmo si bliže, kako čebele delajo, kako skrbе za svoj naraščaj in za svojo matico, kako mora komaj izležena čebelica pospravljati svojo zibelko, kako si donáša med za svojo dnevno hrano in obenem skrbi tudi za — železno rezervo — za slabše čase, posebno za zimo.

Kdor je kedaj opazoval z razumevanjem čebelice, se mu bo čisto gotovo zbudilo veselje do čebelarjenja. So pa še drugi momenti, ki nudijo veselje pri delu. Koliko zabave užije čebelar pri svojih čebelah, kako je zadovoljen, ko ima roj ali ko se mu posrečijo razni poskusi pri izmenjavi matic i. dr. Krona veselja je pač čas odzemanja odvišnjega medu iz panjev.

Skoraj v vsakem družinskem koledarju imamo sliko, ki predstavlja kmetskega očanca pred svojim čebelnjakom, ko mož zadovoljen puši svojo lulo ter opazuje letanje čebel. Slika je vzeta iz življenja in predstavlja resnično zadovoljstvo kmetskega moža. Na žalost so dandanes mnogi pustili čebelarstvo, in sicer vsled tega, ker nimajo sredstev za nabavo A. Ž. panjev, ki jih nujno zahteva umno čebelarstvo. Kot drugi vzrok je tudi to, ker so delno slabo poučeni o upravljanju s temi panji. Da se temu odpo- more, ter da nudimo nekako šolo o mesečnem opravi- lu pri čebelah vsaj našim železničarjem, mi je Čebelarska zadruga žel. uslužbencev poverila na- logo, da napišem mesečno v »Zadrugarju« v kratkih besedah navodilo čebelarjem za prihodnji mesec. V veliko pomoč bodo ti nasveti v prvi vrsti začetnikom.

Delo v mesecu januarju.

Meseca januarja nima čebelar posebnega dela pri svojih ljubljenkah. Paziti pač mora na razne nepridiprave, ki vznemirjajo čebele pri njihovem zimskem spanju. Posebno je treba preganjati miši okoli čebelnjakov, razne ptiče (sinice) in pa kokoši. Miši silijo v panje, tam obgrizejo medeno satje

in tudi čebele jim gredo v slast. Zato imej vedno v čebelnjaku in okoli njega nastavljeno past, da jih kolikor mogoče veliko uničiš.

Sinicam in drugim ptičem natrosi dnevno nekoliko kruha ali peček. K tem jih boš odvrnil od panjev. V času snežnega meteža moraš očistiti sneg izpred ulnjaka in tudi s strehe istega. Pri lepem sončnem dnevu se odbijajo svetlobni žarki od snega ter s tem v veliko večji meri izvablajo čebele iz njihovega prezimovališča. Ker pa je v tem mesecu zračna toplota še precej nizka, otpnejo čebele in padajo, če izlete na sneg. S tem je vsaka izmed njih zapisana smrti. Priporočljivo je torej, da vsak čebelar posiplje prostor okoli ulnjaka s pepelom in sicer zato, da sneg čimprej skopni. Na takem kopnem prostoru se pa rade zbirajo kokoši. Posedajo tudi na brade panjev, kjer vznemirjajo čebele. Temu zlu odpomoremo z desko, ki jo v višini spodnje vrste panjev poševno pribijemo pred čebelnjak, da kokoši nimajo opore, kjer bi se prijele.

Najmanj dvakrat v mesecu prisluškuj pri žrelu panjev. Kakor hitro slišiš močnejše šumenje v panju, si lahko prepričan, da trpe čebele žejo. Tudi žeja čebelam škoduje, ker postanejo nemirne. Nalahko porini pri žrelu v panj volneno krpo, namočeno v mlačni vodi in pomagano jim je.

To so opravila, ki jih ima čebelar v mesecu januarju okoli čebelnjaka. Prihodnje mesece se bom potrudil, podati kolikor mogoče točna navodila. Začetnike prosim, naj točno sledijo.

VRT IN CVELICE

Josip Štrekelj:

Kapuznice.

(Konec.)*

Listnato ali kodravo zelje je pozimi priljubljena prikuha. Poleti ne pride v poštev. Sejemo ga zato v aprilu na prosto in presadimo na stalno mesto v juniju ali juliju na izpraznjene grede. Ker vzdrži zimo, nam daje od novembra do marca tečno prikuho. Nekatere visoke sorte listnatega zelja zrastejo do 2½ m visoko, pritlične pa imajo samo 10 do 20 cm visoko steblo. Zaradi boljšega prezimljenja in zaradi poškodbe po snegu, bomo za prehrano volili nizke sorte. Zelo uspešno sade ponekod to zelje kot drugi pridelek na polje za zgodnjim krompirjem in ječmenom, razen za porabo v kuhinji tudi za krmo živini.

* V 11. številu »Zadrugarja« popravi, da ne bo napačnega umevanja: Na strani 338 v 7. vrsti od spodaj se mora pravilno glasiti — je treba dosti. Na strani 340 v 8. vrsti od spodaj čitaj mesto Brstuše — Brsteče, na strani 341 v 1. vrsti zgoraj mesto Prokoli — Brokoli, in na strani 339 v 18. vrsti od zgoraj mesto 10 kg — 1 kg!

V zadnjih letih pri nas vpeljano kitajsko zelje, čigar listje sliči deloma zelju, deloma ohrovту, raste zelo hitro, zato je tudi važno kot krmska rastlina. Sejemo ga julija in avgusta na stalno mesto, ali pa na posebno gredico za presajanje. Bolj zgodaj posejano odžene v cvet, zato posejemo v pomladi nekoliko zrn za pridelovanje semena. Pripravljajo ga v kuhinji, kakor druge kapuznice.

Kapuznice zahtevajo dobro zemljo, zaradi obsežnosti tudi dovolj prostora. To moramo pri saditvi vpoštevati. Izmed vseh so najmanjše kole-rabe, in ker jih sproti, kakor doraščajo, redčimo za uporabo, potrebujejo tudi najmanjšo razdaljo 15—20 cm. Pozne sorte pa moramo saditi v razdalji 30—40 cm.

Nizko listnato ali kodravo zelje sadimo 30—60 cm narazen, visoke sorte pa po 80 cm.

Rožno ali brsteče zelje sadimo nizke sorte 30—10 cm, visoke pa po 60 cm narazen.

Brokole sadimo po 70 cm narazen.

Zgodnje sorte karfijol, ki ne zrastejo obsežno, sadimo v daljavi 35 do 50 cm, pozne sorte pa po 80 cm.

Zelje in ohrovт sadimo zgodnje sorte po 40 cm, pozne pa po 60 cm narazen.

Za presajanje moramo odbirati samo krepke, zastavne rastline. Pretegnjene in slabo razvite ne dajo zaželenega pridelka. Da pa vzgojimo za presajanje sposobne sadike, jih moramo redko sejati in zgodnje setve v topli gredi zračiti. Pikiranje je koristno za vse kapuznice, da zadobe sadike več korenin; za najbolj delikatne cvetače ali karfijole je pa pikiranje neizogibno, da si zagotovimo dober pridelek. Ob presajanju moramo najprej sadike dobro zaliti, ker iz suhe zemlje ne moremo nabirati brez škode sadik. Koreninice bi se namreč v takem stanju vse potrgale. Zelo napačno je, da mnogi sadike pulijo za presajanje. Z dletasto pripravo, ali še boljše z vrtnarsko žlico jih moramo dvigati iz zemlje z vsemi koreninami. Krajšanje ali prirezovanje korenin pri kapuznicah je škodljivo, zato naj se to opusti. Predno se lotimo presajanja, napravimo v kaki posodi zmes kravjeka in vode, v katero polagamo sproti nabrane sadike. S tem obvarujemo, da se mlade in nežne koreninice — sesavke ne posuše in odmrjejo in da se odenejo s to snovjo, ki jim v zemlji pridržuje vlago, da nemoteno nadaljujejo svoje delovanje.

Karfijole presajamo najuspešnejše v jamice v kepicah s pomočjo vrtnarske žlice, vse druge pa s primernim klinom. Ako je gredica, ki je namenjena za saditev, suha, jo nekaj ur prej zalijemo, ker v suhi zemlji je saditev otežkočena. V luknjo, ki jo naredimo s klinom, postavimo sadike tako globoko, da je v zemlji do kaličnic, t. j. do tistih dveh malih lističev, ki jih rastlina prinese s seboj iz zemlje iz semena. Globokejša sajenje je napačno. Pri tem delu moramo paziti, da se ne privijejo korenine navzgor. Na to pritismo zemljo spodaj od strani k sadiki in zas-

jemo še jamico, ki je nastala ob pritiskanju zemlje h koreninam. Tlačenje zemlje od zgoraj navzdol ob sadiki je nepravilno, ker korenine morajo priti v tesen stik z zemljo, ne pa steblo. Zaradi dostopa zraka proti koreninam je pa bolje, da je na površju, ob sadiki zemlja rahla.

3. Obskrbovanje kapuznic.

To obstoja v zatiranju plevela, rahljanju zemlje, osipanju, zalivanju in zatiranju škodljivcev. Vsled deževnih nalivov in zalivanja nastane ob sadikah zemeljska skorja, ki nam povzroči dvojno škodo: ovira dostop zraka h koreninam, da ne morejo delovati in pospešuje izhlapevanje vode iz zemlje. Čim nastane ta neugodnost in ko ni zemlja premokra in blatna, jo porahljamo s primerno motiko in obenem odstranimo tudi plevel. Čakati s pletvijo in okopavanjem, dokler plevel zraste, je znatna škoda. Razen kolerabam, je vsem kapuznicam potrebno osipanje. Čim dorastejo nekako do polovice, jih okopljemo in obenem osujemo.

Vse kapuznice potrebujejo v zemlji dosti vlage, največ pa karfijole. Treba jih je tedaj ob suši zalivati. Površno zalivanje ni nikjer prida in tudi pri kapuznicah ne. Zalivati moramo rajši redkeje, pa temeljito, da se zemeljska plast v globočino namoči.

Za dober in popoln razvoj vsake rastline je listje prav tako važno, kakor korenine, da še bolj, ker po listju si nabavi več snovi kakor po koreninah. Zato je graje vredna razvada odtrgavanje listja. Dokler je listje zeleno, je rastlinam nujno potrebno, zato bi smeli brez škode obirati za krmo živalim le tisto, ki je orumenelo in končalo delovati za prehranjevanje rastline.

Ko začno karfijole delati cvetno glavo, jo pokrijemo, s tem da eden ali dva stranska lista vrhu glave vpognemo in zasenčimo. V senci doraste cvetna glava bolj popolna, večja in bolj nežna, kakor če je izpostavljena pekočim solnčnim žarkom.

Ako pokajo glave pri zelju, zlasti zgodnjem, ali jabolka pri kolerabah, kar povzroča po suši nastopivša prevelika moča, zaustavimo to, ako z lopato rastline nekoliko privzdignemo in potem potlačimo zemljo ob njih.

4. Škodljivci.

Med vsemi škodljivci je najbolj nagajiv zemeljski bolhač, ki preluknja stebelca in lističe mladi setvi, da usahne. Proti njemu imamo razna sredstva. Taka so, da potresemo po setvi Tomasovo žlindro, pepel, saje ali cestni prah. Odženemo ga tudi, ako setve večkrat na dan poškröpimo z vodo. Lovijo ga tudi na lepljivo desko. To naredijo tako dolgo kakor je gredica široka. Na eni strani pripnejo kakih 15 cm širok kos vrečevine in na koncih pritrdijo še dva ročaja. Ob uporabi namažejo desko z lepljivim klejem, kakršnega rabijo sadjarji za lepljive pasove na sadnih drevesih. To desko nosita dve osebi držeč za ročaja tako nizko, da se

cunja iz vrečevine dotika rastlinic. Prestrašeni bolhači skačejo in se vlovijo na lepljivi deski. Z večkratnim ponavljanjem se doseže dober uspeh. Še bolj uspešno sredstvo je tobačni izvleček, ki ga 4% primešamo vodi in k temu prilijemo še 2% raztopljenega mila. Tudi setev salate med kapuznice odvrča bolhače in setev na tak kraj, ki je nekoliko zasenčeno, ali kakor pravimo, v polsenco.

Polže zamorimo, ako potrosimo ob suhih večerih, ko prilezejo iz svojih skrivališč, v prah razpadlo živo apno povsod tam, kjer se pojavljajo.

Kapuzov belin je velik škodljivec, ako mu pustimo, da se nemoteno pase na kapuznicah, saj jih obje do golega rebrovja. Ker zalega rumena jajčka v skupinah na spodnjo stran listov, jih ni težko najti. Dokler so zelenorumene gosenice še mlade, se drže skupaj, potem se pa razidejo, da je pokončavanje težavnejše.

Zeljната sovka je rjavosiva gosenica, ki razjeda v notranjosti glave. Ko doraste, se pa zabubi v zemlji. Lovljenje metuljev s pomočjo plavajočih lučic in globoko prekopanje zemlje, da pridejo bube podkopene, ste edini sredstvi proti temu sovražniku.

Zimska sovka je črnosiva gosenica, ki spodjeda korenine v zemlji. Zatiramo jo, ako jo poiščemo pri ovenelih in usahljih rastlinah.

Zeljnatе stenice se včasih pojavijo v velikih množinah. Te temnozelene, rumene, rdeče, temnoplave z rdečimi ali rumenimi pikami, do 1½ cm dolge, 1 cm široke smradljive živalice zatiramo z obiranjem.

Kljunotaj je pri nas zelo razširjen škodljivec. Zalega jajčka na stebela blizu zemlje. Ličinke se zajedo v steblo in povzročajo šiškam podobne otekline, ki ovirajo rast in razvoj rastlin. Zatiramo ga, ako napadena stebela zberemo in zažgemo ali da jih nekoliko časa položimo v vročo peč, da zalega pogine.

K zatiranju škodljivcev nam pripomerejo tudi kokoši, ako jih, kjer je mogoče, ob kopanju spustimo na vrt ali na polje.

5. Pridelovanje semena.

Od dobrega semena je odvisen dober pridelek, zato moramo temu obrniti največjo pažnjo. Za seme odberemo najlepše in najpopolnejše razvite rastline, ki jih potem, ko smo jih prezimili v nepretopli kleti, posadimo v dobro pripravljeno zemljo in v taki razdalji, da lahko uspešno rastejo in se širijo. Saditev zeljnatih storžev brez glave za seme je napačno, ker najboljše seme pridelamo iz odganjka, ki zraste iz glave. Ker se odganjki semenskih kapuznic radi odkrhnejo in polomijo, zato jih pravočasno otaknemo z vejevjem, kakor delamo to pri grahu. Ker so pa kapuznice med seboj sorodne, se zelo rade skrižajo in doprinesejo ničvredno seme, iz katerega zrastejo polutani, ki niso za porabo. Skrižanje povzročajo veter in čebele, ki prenašajo cvetni prah iz cvetja ene rastline

na drugo. Vsled tega moramo semenske rastline raznih sort in vrst saditi vsako zase, v razdalji najmanj 200 m.

6. Prezimljenje kapuznic.

Da je v kuhinji ta važna prikuha tudi pozimi na razpolago, poskrbimo, da jo na primeren način vzimimo. Listnato zelje je najboljše, da ostane čez zimo zunaj na stalnem mestu, ker vpliv mraza celo izboljša njegovo kakovost. Ravno tako ostane zunaj tudi brsteče ali rožno zelje, ki zlasti v zavetnih legah ne pozebe. Špargljevo zelje ali brokole moramo pa čez zimo zavarovati s primerno odejo, ker ga mraz 15° C pod ničlo uniči. Karfijole z dorastlo glavo se ohranijo vkuhane v Veckovih ali v Reksovih kozarcih. Tiste karfijole pa, ki niso naredile še glave na prostem, jih posadimo v kleti v pesek ali v zemljo, kjer tekom zime naredo cvetne glave. Ohrovt vzdrži zimo na prostem v krajih s toplejšo klimo. Kadar se je pa bati hujšega mraza, ga gosto prisujemo na prostem in odenemo, ali pa ga prisujemo v kleti. Tako ohranimo tudi zunaj kolerabe, zlasti ako jih ob kakem zidu z južno lego prisujemo in odenemo z listjem ali drugo odejo. Glavnato belo zelje ohranimo v največji množini skisano v kadeh. Sveže v glavah pa ohranimo, ako jih položimo v kleti na police. Še boljše se ohranijo v zakopih, ako ni blizu talne vode. V zakope jih zložimo, da najprej oberemo odvišno listje, potem pa postavimo drugo ob drugi z glavo navzdol in s koreninami navzgor. Tudi na prostem gosto zloženo s stebli in koreninami in prisuto ob zidu na južni legi ter odeto z listjem se dolgo drži. Pokrito pa mora biti z deskami ali z lepenko, da ne uhaja moča k njemu. Prav tako vzimimo tudi kolerabe in endivijo.

IZOBRAZBI

Fr. Žekar :

O življenju.

(Konec.)

Različne teorije o postanku življenja.

V zvezi z raziskavo življenjskih pojavov so tudi zgodovinske teorije o postanku življenja. Večina sodobnih biologov je na stališču, da življenja nastaja le iz življenja. O takem naziranju pričajo njihovi izreki, kakor »vse živo iz živega« itd. Ta nazor se je uveljavil šele pričetkom 18. stoletja. Do konca 17. stoletja je na celi črti veljalo mnenje, da se življenje po kemično fizikalnih zakonih poraja iz mrtve prirode, in sicer v najprimitivnejših oblikah. Že Aristotel je trdil, da brezkrvne živali nastajajo

iz anorganskih snovi: na pr. bolhe iz smeti, črvi iz razpadajočega mesa itd. Tozadevni nazor so podrli poskusi, ki so pokazali, da bolhe nastajajo iz jajčec, katere polagajo samice v smeti. Teorijo o porajanju življenja iz mrtvih snovi imenujejo znanstveniki teorijo samovznikanja (generatio aequivoca). Kot glavni nasprotnik take teorije je nastopil L. Pasteur (1862), ki je skušal dokazati, da se v kakršnemkoli hranivu ne morejo razviti mikroorganizmi, kakor hitro uničiš v pristopajočem zraku življenske kali.

Druga zanimiva teorija o postanku življenja je tako zvana teorija panspermijev.¹ Zastopnik te teorije je Svante Arrhenius. Ta teorija trdi, da vesoljstvo napolnjujejo semenske klice, ki jih pritisk sončnih žarkov zanaša v območje zemlje. Ker pa je bila zemlja nekoč žareča krogla, sestojča iz razbeljenih plinov, in se protoplazma pri visoki temperaturi vname ter zgori, je zamoglo prispeti življenje šele v poznejši dobi zemeljskega obstoja na našo zemljo, šele nato, ko se je ta že ohladila.

Anglež Lord Kelvin ter fiziolog Helmholtz trdita, da je življenje na zemlji kozmičnega² izvora. Prve življenske kali naj bi bili zanesli na zemljo meteori.

Končno naj omenim še tako zvano kreacijsko (ustvariteljsko) hipotezo, po kateri je nastalo prvo življenje nadnaravnim potom. Tak postanek življenja zastopajo več ali manj vse veroizpovedi (konfesije).

Kritika teorij o življenju in naše stališče.

K zaključku naših člankov moramo različne teorije o postanku življenja ter nazor, katerega zastopajo mehanisti in vitalisti, nekoliko kritično pretresti. V uvodu k tem člankom sem navedel, da vlada med mrtvim in živim prepad, katerega do danes znanost še ni mogla premostriti. Ta činjenica je bila tudi povod, da še nismo mogli na podlagi dosedanjih znanstvenih izsledkov odgovoriti na vprašanje: kaj je življenje, ali je življenje rezultanta vzročnega fizikalno-kemiškega dogajanja, kakšno je to dogajanje; ali vznikne življenje iz mrtve prirode, ali se poraja le iz življenja? Kdo nam more znanstveno odgovoriti na taka vprašanja ter jih podkrepiti s končnoveljavnimi dokazi? In kakšno stališče hočemo mi zavzeti napram življenskemu vprašanju? Le dvojno izbiro imamo: ali pristanemo na eno izmed navedenih teorij o postanku življenja, ali pa jih zavrnamo ter čakamo, dokler se človeškemu razumu končno morda vendarle posreči prodreti v tajno življenje.

Vsakdanja izkušnja uči sicer, da se poraja življenje le iz življenja. V toliko bi morali torej odkloniti teorijo samovznikanja. Toda ali je bilo vedno tako? Z absolutno sigurnostjo ne moremo na to vprašanje odgovoriti.

¹ Panspermij = vseklica.

² Kozmično = prihajajoče iz vesoljstva, t. j. izven območja zemlje.

Kozmična teorija je neverjetna, ker bi se beljakovine, katere bi naj prinašal meteor, pri padcu na zemljo raztopile ter uničile. Teorija panspermijev je verjetnejša, ni pa podkrepjena s potrebnimi dokazi. Krea-cijsko teorijo pa moramo znanstveno odkloniti že iz tega razloga, ker z nadnaravnimi, čudežnimi pojavi se ne more in ne sme pečati biološka veda. Kreacijski nazor ne nudi znanstvene razlage življenja. Naloga biologije pa je, da prirodne pojave reducira predvsem na že poznane fizikalno-kemiške principe. Preostane nam še tedaj osvetliti nazor vitalistov in mehanistov.

Kakor je bilo že omenjeno, deluje po nazoru vitalistov v organizmih neki nepoznani mistični princip. Fizikalno-kemiška razlaga življskih pojavov zaenkrat ni mogla zadovoljiti človeškega duha, zato so skušali nekateri fiziologi iskati rešitve življskega problema na ta način, da so začeli skratka predpostavljati v organizmih neko vitalno silo, ki naj bi ne bila vzročnega izvora, temveč ki naj bi bila avtonomna pri nastopu različnih življskih funkcij. Vitalisti ne morejo povedati, v čem naj obstoja taka sila, tudi ne, odkod da izvira. H. Driesch imenuje to življsko silo po Aristotelu — entelehijo. Svojo teorijo gradijo vitalisti predvsem na smotrenosti v prirodi. Ta smotrenost, pravijo vitalisti, se javlja v zgradbi in razvoju organizma; nadalje trdijo, da je organizem zmožen, uravnati svoje delovanje pravilno sebi v prid, kakor zahteva to posamezen življski položaj. Tako načelo pa brezizjemno ne velja. Živ organizem ne prikazuje povsod »smotrenega« delovanja. V živi prirodi najdeš smotrenosti, pa tudi nesmotrenosti. Če odrežeš na pr. bolniku eno obist, se sicer poveča druga obist, tako da lahko prevzame ta poleg svojo funkcije še funkcijo odrezane obisti. Tako pojavljanje lahko sicer imenujemo »smotreno«. Če pa na pr. žabjemu paglavcu prerežeš nastavek zadnjih okončin, se ta nastavek ne zaraste, temveč na mesto dveh okončin zrastejo kar štiri okončine, ki so živalici le v oviro. Že iz tega je razvidno, da smotrenost v živi prirodi ne velja povsod. Entelehija si po Drieschu smotreno gradi zgradbo organizma, ona posega smotreno v reakcijo organizma. Mi pa vprašamo: Kako pa delujejo neenergetične vitalne sile na potek vzročnega prirodnega dogajanja? Za vsako spremembo vzročnega dogajanja, tedaj tudi za premeščanje energij, je pač treba zopet energije. Po Einsteinu ima tudi energija lastnost vztrajnosti in po starejšem nazoru je energija sploh vezana na materijo. Če si toraj odmisliš od entelehije energijo, kar pač vitalisti proglašajo, tedaj dela entelehija čudeže. Čudežev, slučajnosti pa prirodno dogajanje ne pozna. Iz navedenih razlogov tudi teoriji vitalistov (neovitalistov) ne moremo pritrditi.

Tako smo s svojim kritičnim pretresanjem prispeli do nazora mehanistov. Pazljiv čitatelj je pač že uganil, da smo tekom razprave največ verjetnosti pri razlagi življskih pojavov prepustili nazoru mehanistov. Četudi se mehanistom še ni posrečilo povsem reducirati življske funkcije na enostavne fizično-kemiške principe, vsekakor jih pa diči to, da

so ostali dosledni znanstveni nalogi. Prikazali so (kolikor je bilo to možno) življensko javljanje v znanstveni luči; tudi niso skušali razvozljati življenskega problema nasilno, mistično. Saj, kakor je bilo že omenjeno, v prirodi vladajo prirodni zakoni, kakor je zakon vztrajnosti, težnosti, vzročnosti itd. Znanstvenik, ki bi raziskoval prirodne pojave, pa bi pri reševanju tozadevnih vprašanj ne upošteval v prvi vrsti prirodnih zakonov, bi oznanjal bankerot znanosti.³ Dandanes vstaja življenje pred našimi očmi kot neka zamotana tvorba višjega, najvišjega reda. Pomisliti pa je treba, da pelje večmilijonska razvojna pot od primitivnih življenjskih klic, ki so se morda nekoč usidrale ali morda celo nastale na našem planetu, pa vse do današnjih visoko razvitih organizmov. Protoplazma, nositeljica življenja, je skrajno prilagodljiva snov, ki kaj hitro reagira na vnanje vplive. Majhen povod od zunaj sproži v organizmu celo vrsto kompliciranih dogajanj. Današnji visoko razviti organizem ni trenutna pridobitev, temveč pridobitev in rezultanta dolgega organskega razvoja. Umljivo je, da je doživel organizem tekom svojega razvoja nebroj diferenciacij, ki so ustrezale okolišnemu stanju v posameznih dobah. Organske diferenciacije in zmožnosti, enkrat pridobljene, so se v prid organizma v smislu zakona vztrajnosti tudi zakrknjeno ohranjale, pa tudi okrnjevale ter zginjale, če jih ni več izzvalo okolišno stanje k delavnosti. Današnji organizem je tedaj komplicirana rezultanta vseh mogočih fizičnih komponent. Tako razmišljanje nas vede do prepričanja, da postopajo mehanisti povsem prav, če upajo, da bo sčasoma mogoče vse smotrenosti v prirodi reducirati na prirodne, fizikalne zakone ter jih razložiti vzročno, kakor je to že premnogokrat uspelo, ter da ni upravičeno uvajati za organsko dogajanje smotrenostnih principov. Z znanstvenega stališča odklanjamo vsako mistično nasilno reševanje življenjskih vprašanj. Vztrajati in čakati je treba tako dolgo, da utegne biti življensko dogajanje nekoč ali zares znanstveno razloženo, ali pa da utegnemo končno definitivno spoznati, da je razvozlanje tega problema vsled fizične in duševne okrnjenosti našega bistva za vselej nemogoče. To je naše stališče.

S tem naj je zaključena serija člankov o življenju, iz katerih naj bo razvidno, da na vprašanje — kaj je življenje in kako je nastalo — eksaktno znanstveno danes še ne more odgovoriti človeški razum. Če s temi članki nisem mogel izčrpno obravnavati teh vprašanj in podati nanje zadovoljivih odgovorov, se mi je morda le predočilo vzbuditi zanimanje za problem življenja. In če sem vsaj to dosegel, sem lahko zadovoljen.

³ Ravno kar se širijo vesti, da se je amerikanškemu biologu C. Crilu posrečilo sestaviti stanico, ki sicer ne prikazuje vseh, vendarle pa mnogo življenjskih lastnosti. Ta stanica sprejema kisik, izločuje ogljikovo kislino ter se giba. Ta vest vzbuja upanje, da bodo bodoče pridobitve na tem polju še marsikaj razjasnile ter storile možno in umljivo, kar se nam zdi danes še nemožno.

S severa na jug.

V Moravski banovini.

Pozno zvečer je zavozil vlak v postajo glavnega mesta Moravske banovine, v starodavni Naissus — sedanji Niš, kjer smo po slavnostnem sprejemu nočili.

Niš ima krasno lego na Niškem polju. Na desni ga čuvajo vinorodni obronki Vinika in Čegra, kjer se nahaja lep Stevo Sindjeličev spomenik, postavljen pred par leti. Pri prvem srbskem upor proti Turkom leta 1809, ki ga je vodil Stevo Sindjelič, so Turki obkolili vso srbsko vojsko pri Deligradu. Ker si obleganci nikakor niso mogli pomagati, so se rešili turškega suženjstva z rastrelitvijo smodnišnice, ki je pokopala pod svojimi razvalinami vso srbsko vojsko in mnogo Turkov, nahajajočih se v bližini. V svoji besnosti so Turki po eksploziji poiskali trupla srbskih junakov, jim porezali glave in 252 glav vzdali v do 2 m visok, štiroglat stolp ter ga postavili ob cesti kot strašilo vsem onim, ki bi se drznili boriti se za osvoboditev Niša. Tako je nastala slovita Čele-kula, katero pokriva danes lepa, zidana kapelica. Dandanes se nahajajo v njej še tri lobanje, medtem ko so bile ostale raznesene po »pregorečih domoljubih« ali pa shranjene v kapelici sami.

Niš ima važno geografsko lego in je še važnejša prometna točka med zapadom in vzhodom. Tu se križajc prometne ceste in železnice preko Pirota in Sofije v Carigrad, preko Skoplja in Soluna v Atene, preko Zaječara in Negotina na Donavo in preko Beograda in Zagreba na evropski zapad. Veliko vlogo je imelo že v rimski dobi in se ponaša iz istega časa kot rojstno mesto rimskega cesarja Konstantina Velikega, zmagovalca nad Maksencijem. Tudi Justinijan in njegovi nasledniki so skrbeli za mesto. Vsled številnih bojev pa se mesto kljub ugodni legi ni moglo uspešno razvijati. Danes ne napravi mesto posebno prijetnega vtisa. Ceste in ulice so precej zanemarjene, turški del še preveč podčrtava preteklost. Najlepša zgradba je vsekakor niška katedrala; vojna bolnica, gimnazija, vojašnica in par prijaznih vilic se očitno odražajo od nizkih turških hišic, tesno skritih za plotovi.

Znamenita je niška trdnjava, zgrajena v 18. stoletju na razvalinah starega rimskega gradu. Obzidje je še dobro ohranjeno in mrko govori o strahotah, ki so se vršile za temi zidovi. Zlasti številni so sledovi bolgarskega zaslepljenega sovraštva proti onemu delu srbskega prebivalstva, ki se ni moglo braniti. Premalo smo imeli časa, da bi si ogledali to žalostno zgodovinsko pričo. Pohiteli smo na vlak, ki nas je za znamenito Sičevačko klišuro že pričakoval.

Deset kilometrov od Niša se nahaja državno kopališče Niška banja, ki pa slovi kot izletniška točka bolj kakor kopališče. Suva planina v ozadju ji ponuja čuvajoče pokroviteljstvo.

Pri postaji Sičevo smo dosegli znamenito Sičevačko klisuro, ki sega od Sičeva do postaje Dolac. Spada med one prirodne krasote, o katerih ni mogoče govoriti, temveč je možno le bčutiti njen globoki vtis. Klisura je dolga 12 km, a tesen sama, ki je najzanimivejša, ima 9 km. Nekoliko bi se lahko primerjala z našim Vintgarjem pri Bledu.

Pri postaji Sičevo ob začetku klisure se nahaja velik jez, odkoder vodi 1 km dolgi kanal v veliko vodno Siemensovo električno centralo, ki oskrbuje Niš in okolico z električnim tokom. Tudi pri postaji sv. Petke se nahaja manjša elektrarna z jezo in na pobočju simpatičen in znan nunski samostan sv. Petke z zelo starimi freskami. Kot v filmu so se vrstile vse prekrasne slike, premalo je bilo časa, da bi ta film malo zaustavili in se dlje časa pomudili pri posamezni sliki. Ostali so le bežni vtisi, katere bi menda večina najraje s ponovnim obiskom poglobila.

Niti minute si nismo dali miru. Postanek v Nišu smo izrabili za kosilo in za izredno zanimiv ogled železniške delavnice, ki močno konkurira z našo mariborsko ustanovo. Zanimiv je njen delokrog. Medtem ko popravljajo v Mariboru prejšnje južnoželezniške in avstrijsko državnoželezniške tipe lokomotiv in vagonov, popravljajo v Nišu vse prejšnje srbske, kakor tudi v vojni zajete najrazličnejše tipe in sedanje reparacijske lokomotive.

Slovo od iskrenih niških tovarišev nas je presenetilo. Kakor bi se nas polastil po burnem slovesu čuden občutek otopelosti, smo zgubljeno zrl skozi okno na koruzna in obsežna konopljena polja. Toliko konoplje nismo videli na vsem potu kakor na teh tleh. V glavnem služi za izdelavo vrvi in je vrvarska industrija v tej pokrajini zelo razvita. Polje je dobro obdelano, le hišice so skromnejše in manj lične kakor so bile na progi od Negotina.

Ob izlivu reke Puste v Južno Moravo smo prešli v

Vardarsko banovino.

Skrbno obdelano polje se je širilo do ličnega industrijskega mesta Leskovac, ki slovi poleg številnih industrijskih strok, zlasti po svoji konopljeni in tekstilni industriji ter ga smatrajo kot prvo tekstilnoindustrijsko mesto v deželi.

Z bogatimi nasadi sliv zasajena ravnica se je zožila pri Grdelici v ozko tesen Južne Morave, ki veže Leskovsko kotlino z Vranjskim poljem, v 33 km dolgo Grdeličko klisuro. Oživelj smo, ko smo opazili strme skalne stene z veličastnimi tvorbami, ki so se oklenile divje šumeče Južne Morave.

V tesni leži tudi Surdulica ob izlivu potoka Vrla v Moravo. Ob tem potoku se širi zelo rodovitno Masuričko polje z 11 velikimi vasm, kjer so do l. 1878 bivali izključno Arnavti. S turško vojsko so se umaknili v Kosovsko pokrajino in Srbi so pokupili arnavtska posestva. Surdulica pa je tudi najtežji srbski spomin na grozote v svetovni vojni. Vsa pokrajina od Niša do Vranja je bila krvava poljana, kjer so sovražniki mučili srbski narod.

Pri Vladičinem hanu je gorovje odstopilo od vode, Moravina dolina se je začela širiti v aluvijalno Vranjsko kotlino. Tudi ta kotlina je izredno bogata na konoplji, pa tudi na tobaku, vinu in sadju, zlasti na slivah. Sploh so srbske slive zelo znane.

Selo je sledilo selu, mesto mestu. Vranje je spominjalo na srednji vek, kjer so pustili kralji in razni knezi najzgovornejše dokaze svoje naklonjenosti v številnih »zadužbinah«, starih cerkvah in samostanih. Njegova okolica pa slovi po dobrih in zdravilnih kopališčih in vodah. Zlasti znana je Vranjska banja po svojih žvepljenih kopališčih. Vse Vranjsko ozemlje je znano kot živahno potresno ozemlje, in niso torej pojavi toplih in žvepljenih voda nikaka posebnost.

Pri Ristovcu je bila stara meja med srbsko in turško državo. Živahnost lepo obdelanih polj in ličnih hišic je mahoma prešla in vsa pokrajina je zadobila povsem nasproten vtis. Polja niso obdelana, težeč spomin leži na vsej pokrajini. Tu, kjer je bilo nekdanje cvetoče središče Dušanovega carstva, kjer se je gojila sviloprejkica in je po širokih poljanah delal svoboden človek, tu je turški jarem uničil vse cvetoče blagostanje, ljudje pa so v borbi za svoj obstanek pobegnili v Skopsko Crno goro, ker niso hoteli kloniti sovražniku. Le polagoma se celijo rane.

Tabanovce, Kumanovo! Dvoje postaj, dvoje imen zelo važnih v zgodovini balkanske vojne. Tu je bilo l. 1912 maščevano Kosovsko polje.

V temi so se zasvetile lučke Skoplja, glavnega mesta Južne Srbije. O zanimivosti te naše pokrajine pa bomo govorili ob drugi priliki.

LEPOSLOVJE

M. Kragelj:

Prijateljeva oporoka.

(Konec.)

Junija 1925 — v Poljčah na Gorenjskem.

Nastopil sem svoj vsakoletni dopust. Prvič ga preživljam v tem idiličnem kraju ob vznožju Kamniških planin, prvič ga preživljam — brez svoje družine. Dasi čutim, da se mi je zdravje temeljito cmajalo, nisem šel k zdravniku. Kaj meni zdravnik še mar? Kaj meni še mar moje zdravje?

Zahteval sem dopust, ne da bi utemeljeval vzroka. Dali so mi ga brez odloga. Najprej sem stopil k svojemu advokatu ter sam uredil vse one mučne zadeve. Odredil sem, da se takoj nakažejo od moje prihranjene gotovine vsi stroški, ki jih je zahteval ogoljufani mož pokojne Pije. Potem sem stopil še k svojemu notarju in tam sestavil svojo oporoko. Vse moje

premičnine in nepremičnine — njihova vrednost je precejšnja in zadošča za udobno in brezskrbno preživljanje moje bivše družine — sem dal prepisati s takojšnjo veljavnostjo na ime svoje ločene žene in svojih otrok. Hkrati sem dal o tem ukrepu obvestiti ženine sorodnike, kamor se je po vsej verjetnosti zatekla.

Edino z vilo zaenkrat še nisem razpolagal. Sklenil sem, da prej dožinem usodo svoje male Anite ter najinega malega Borisa, ki sem ju že davno, davno smatral pokopanima v neznanem grobu in ki sta zdaj tako nepričakovano in iznova oživela... Da! Tudi njuni življenji sem dolžan preskrbeti! Ne le po svoji vesti, temveč po svojem neusahljivem in svetem čuvstvu, ki mi ga vsa minula leta iskanja in blodenj, dvomov in spoznanj niso mogla zatreti.

Da — zdaj mi je jasno vse! Natanko vem, kaj sem zagrešil, česa nisem smel in kaj bi bil moral! — — —

Moral bi bil — iskati svojo Anito. Moral bi ji bil ostati zvest, kakor mi je ostala ona. Ne bi se bil smel nikoli — poročiti! Niti moja domneva, o! ne — niti moja gotovost, da je Anita mrtva, me ne bi bili smeli omajati. Iz lepote najine ljubezni bi bil moral črpati moč, da ostane ta ljubezen vsebina in smisel mojega življenja do konca dni! Pa bilo tudi — brez nje, brez njene bližine, brez njenega telesnega življenja! — — —

Tako pa sem se izneveril svojemu resničnemu čuvstvu. Zatajil sem svoj jaz v blodni domnevi, da bom nasiloma kljuboval ukazu svojega bistva, da bom prevpil krik svojega srca... In ta moja prva zabloda, je rodila drugo, tretjo... In četrta je rodila — zločin...

In ona tri pisma, ki sem jih našel po Veliki noči na svoji pisalni mizi, so s svojo neizprosno sodbo le milosten zunanji prikaz mojega neizbežnega in nujnega prokletstva...

Spoznal sem svojo življensko zablodo. Zavedam se, da sem po lastni krivdi zaigral svoje življenje. Izdana ljubezen se maščuje nad menoj in terja svojo pravico. Kri za kri — zob za zob! — — —

Moje življenje nima več smisla. Tudi nima smisla, da bi iskal leka svojemu zrahljanemu zdravju. Nihče — nihče na svetu mi ne more več pomagati. Niti nočem, da mi kdo pomaga! Niti celo ne več — ona, moja Anita!

Zdaj sem tu, v idiličnem gorenjskem kotičku! Radi samote sem se zatekel v to tišino in se odločil preživeti tukaj svoj poslednji dopust. Daleč proč od mestnega vrveža in od teh zoprnih mi vsakdanjih obrazov sem se odločil urediti tu še vse ono, kar dolgujem zvesti ročici, ki je napisala, zaman se iztegajoč za menoj, oni usodepolni — tretji list.

Anita — nesrečna moja Anita! Ti torej še živiš? Nesrečni Peter te torej ni ubil? Ali sem bil torej res jaz sam tisti, ki sem s svojo glavo prestregel njegov besni zamah s puškinim kopitom? In — ali so me potem tam v gemonski blaznici, kamor so me nezvestnega odpravili, res mučile — samo sanje in prividi? Ni te torej v resnici ubil jadni Peter, kakor sem

mislim, in — povej, razkrij mi tudi to, mar morda tudi res jaz nisem ubil — njega?!

Govori, pomagaj mi, Anita! Govori, duša, ali resnično še živiš? — —

Pa čemu še sprašujem? Saj je dokaz tu — Tvoje pismo, napisano s Tvojo roko! Tvoja nežna, dobra beseda! Tvoj — ah ne najin zlati, mali Boris, ki moli, kakor praviš, za srečo svojega nesrečnega očeta...

Oj, da! Naj le moli zanj! Saj mu bo njegova molitev kmalu potrebna! — — —

Nimam poguma, da se zdaj še odzovem Vama. Nimam poguma, da Vama zdaj, po vsem tem, še odgovorim. Saj kako bi Vama tudi s pisano besedo raztolmačil vse to svoje brezupno gorje? Kot — slepec, kot invalid — brez rok, kot blaznik, kot — na smrt obsojeni kaznjenelec bi Vama lažje pisal...

Tako pa — kot človek, z ubito dušo, ne morem, ne znam, si ne upam več pisati. Ker ako bi Vama pisal, mogla bi me vidva — vidva edina — razumeti. Mogla bi sočustvovati z menoj — ali mi celo odpustiti. Mogla bi — saj morda ni izključeno — prihiteti v mojo bolno in bedno bližino in se mi spravljivo — nasmehnuti. In ta Vajin smeh bi mi skalil pokoj moje zadnje ure... Črv moje zgrešene prošlosti bi iznova pričel griziti mojo dušo. V meni bi se zopet prebudilo ono zatajeno in zadušeno nekdanje hrepenenje po soncu, po sreči — po popolni sreči v Vajini sončni ljubezni — Anita in Boris!

Zato ne smeta nikoli izvedeti o meni — ničesar! Izvedela bosta o meni šele — — ne, ne, nikoli ne bosta izvedela in nikdar!

Bog Vaju mora ljubiti in Vaju obvarovati v — prizanesljivi nevednosti!

Na drugem kraju bom poizvedel o Vajini usodi. Še danes napišem pismo na rimsko prefekturo. Tam mi pojasne, ali in kje še živi. In ko izvem, kjer Vaju čuva Bog, Vama bo samo moj notar sporočil mojo poslednjo voljo. Že te dni bom uredil pri njem, da se proda moje posestvo in da bosta z izkupičkom tudi vidva preskrbljena za življenje...

Še danes odpošljem pismo na prefekturo. Pismo, ki ga pošilja mož z ubito dušo v deželo svojih sončnih sanj...

12. julija 1925 v ljubljanski bolnici.

Prispel je odgovor iz Rima. V njem me obvešča prefektura, da je Anita preminula v — gemonski blaznici. Umrta je po 3letnem hiranju, ko je bila pred prihodom tjakaj, v napadu blaznosti, zadavila svojega štiriletnega nezakonskega sinčka.

Bog bodi njunima dušama milostljiv!

13. julija. Danes sem dal poklicati notarja.

Svojo hišo sem zapustil zavetišču za nezakonsko deco. V oporoki sem se odločil, da se azil imenuje »Dom Anite«. — — —

In zdaj — hvalabogu — tudi lučka mojega življenja ugaša. Z lahkoto odhajam — saj ne morem več koristiti nikomur.

Zdravniki me slepijo in tolažijo z lažnivimi dijagnozami. Jaz se jim le smehljam. Otipavajo mi pulz in merijo mi temperaturo. Tudi temu se smehljam. Usmiljenke stopicajo po prstih okoli mene in bolniški strežaji me pogledujejo z zaskrbljenimi svojimi očmi. Tudi njim — vsemu temu — se smehljam.

Zakaj so potrebne vse te ceremonije? Zakaj ves ta trud? Čemu te čačke na črni tablici nad mojim vzglavjem in ta grenka zdravila, ki jih izlivam v pljuvalnik?

Mar res mislijo ti ljudje, da umejejo s svojo suhoparno znanostjo prisiliti strto človeško srce, da še nadalje nosi svoje bridko breme?

Oj, vi sočutni ljudje — čemu se trudite? Saj meni ni do življenja! Kaj torej še terjate, kaj še iščete tod? Ali še ni bilo dovolj gorja drugim z menoj in od drugih — zame?

Kaj vendar hočete od ubijalca, o katerem se je izkazalo, da zgolj po naključju ni ubil človeka, ker se mu je bil hip prej slučajno omračil um?! Kaj hočete od pobeglega blaznika, ki se je kakor potepuh klatil po svetu in zavestno upropaščal nedolžne ljudi, zastrupljal življenja, izzival le obup in kletvice? Mar niste že v tem spoznali — kako proklinjam, kako omalovažujem to naše »življenje«, ki mi ga še vedno vsiljujete?

Ali pa se mi morda dobrikate le zato, ker pričakujete, da vas kot premožen mož nagradim za to vaše hlinjeno prizadevanje? — — — Kako naj sicer tolmačim to vaše sočutje do mene, ki sem to sočutje do samega sebe že davno izgubil?

Ali pa je morda res v Vas, ker ste še mladi in v življenju neizkušeni, ona pristna in poštena iskrica dobre volje, kakršna je pred davnim časom plamtela v meni? Takrat, ko se mi je še hotelo — življenja! Takrat, ko sem še sanjal o pomladi in soncu! — — —

Toda ali niste bili baš vi — taisti ljudje — takrat oni, ki ste pogasili to iskro, ki ste mi zakrili sonce in me pahnili v smrt?! — — — In zdaj zahtevate, da še živim, da zopet vstanem? Da spet kolebam in se opotekavam, da brezupno vihtim in zvijam svoje roke — v vaš strupeni posmeh?!

Ne, ne, oj vi sočutni in dobri gospodje ljudje! Dovolj je bilo te ostudne igre! Dovolj tega življenskega teatra! Zato vam odrekam pravico razpolagati z menoj! Jaz — hočem odtod! — — —

13. julija — v bolnici.

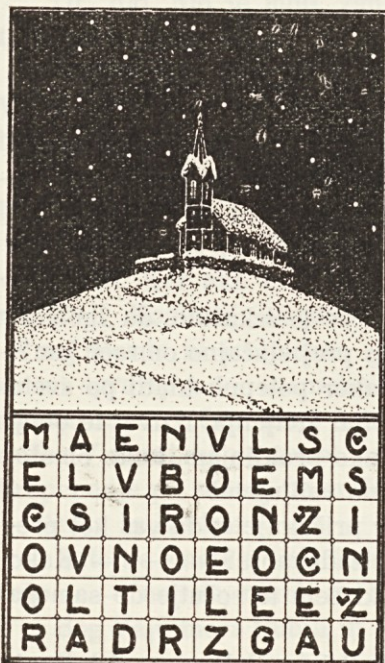
Danes je bil duhovnik pri meni. Spravil sem se z Bogom in s samim seboj.

Kolika slast je smrt v zavesti, da ne zapuščaš na svetu ničesar, za čemur bi se ti stožilo. — — —

Zbogom, Ivan — odpusti svojemu prijatelju! Odhajam k svoji Aniti in k svojemu Borisu...

ZA NAŠE MALE

1. Božično razpoloženje.

2. Računska. (R. Jagrovski.)

$$2(+4+17+4+3-1)+15 \\ (-5)+12(+4+3-1)=?$$

3. Pregovori. (R. Jagrovski.)

Iz naslednjih besed sestavi 6 pregovorov: Človek, človeku, denar, drevesu, gospodar, lisico, mesar, ne, očetu, pijače, po, po, podi, posoda, redi, sad, sin, sveta, vladar, volk, volka, zboljša, zlata, žena.

OBVESTILA

Članom Podpornega društva v Ljubljani in Mariboru, ki se jim odtegujejo mesečni članski prispevki po Kreditni zadrugi d. ž. v Ljubljani ali Mariboru, sporočamo, da odvaja Kreditna zadruga te odtegljaje Podpornemu društvu, za katerega veljajo spiski o ubranih zneskih kot potrdilo o vplačani članarini.

Upravni odbor
Podpornega društva.

Vlagatelji in člani Kreditne zadruge.

Opazili smo, da marsikateremu železničarju še ni jasno, kakšna je razlika med vlagatelji in člani Kreditne zadruge. Kdo je vlagatelj in kdo je član?

Vlagatelj je vsak, ki prinaša denar v Kreditno zadrugo kot vlogo na knjižico ali na tekoči račun. Vlaga lahko vsak, železničar ali privatnik, član ali žena, otroci, pa tudi pravne osebe, kakor društva, druge zadruge itd.

Član Kreditne zadruge pa je samo tisti, ki je podpisal pristopno izjavo kot član, ki je vplačal delež 100 Din in s tem prevzel 10kratno jamstvo i. t. d. Po sedanjih pravilih smo se omejili na sprejem samo železničarjev, zato more pristopiti k nam kot član samo železničar in ne more postati naš član neželezničar, ne kako društvo ali privatnik.

Pravice in dolžnosti članov in vlagateljev so popolnoma različne. Član ima pravico, da hodi na občne zборе, da kritikuje, stavlja predloge, da voli delegata ali da je sam voljen za delegata ali za člana uprave. Član ima tudi pravico, da dobi posojilo, ako je seveda dovolj denarja na razpolago in ako zadosti zahtevam zadruge. Vlagatelj pa nima druge pravice, kot da pogleda v svojo hranilno knjižico, ali so mu prav zapisali, kar je prinesel hraniti. Če ima še toliko naloženega v hranilnici, na občni zbor ga ne puste, in nima pravice ne možnosti soodločevanja.

Dolžnosti ima član: da vplača delež, da jamči, da se pokorava pravilom in sklepom občnega zbora, da ščiti interese zadruge i. t. d. Vlagatelj nima po pravilih prav za prav nobene dolžnosti. Njegova privatna zadeva ali privatna dolžnost pa je, da se interesira, kako se gospodari z njegovo vlogo. Kajti nenaravno in nespametno bi bilo, ako bi bili na eni strani sami vlagatelji, ki nanosijo Kreditni zadruzi večino obratnega kapitala in zaupajo ves svoj denar samo takim, ki se vsedejo in so se združili samo z namenom, da dobe posojila.

Železničarjem tedaj, ki mislijo v večji meri vlagati v hranilnico, svetujemo v njih interesu, naj pristopijo tudi kot člani. Naj vložijo mesto 2000 Din vloge — samo 1900 Din vloge in 100 Din za delež.

Član naj bi bil sploh vsak železničar! Naj ne pristopi šele takrat, kadar potrebuje posojila!

Vabilo na II. redno skupščino Perutninarske selekcijske zadruge drž. železničarjev,

r. z. z o. z. v Ljubljani,

ki se bo vršila dne 14. januarja 1934 ob 9. uri v dvorani »Sloge« v

Ljubljani (Ljubljanski dvor) s sledečim dnevnim redom:

1. poročilo upravnega in nadzornega odbora;
2. čitanje akta Saveza in poročila o reviziji, ki jo je izvršil Savezov revizor meseca maja 1933;

3. odobritev računskega zaključka;
4. predlog o razrešnici upravnemu in nadzornemu odboru;
5. dopolnilna volitev članov upravnega in nadzornega odbora ter njihovih namestnikov;
6. slučajnosti.

Če bi skupščina ob določeni uri ne bila sklepčna, se bo vršila 1 uro kasneje istotam in z istim dnevnim redom nova skupščina, ki bo sklepčna, če bo razen večine članov upravnega in nadzornega odbora navzoča vsaj še ena desetina zadrugarjev.

Upravni odbor.

IZ UREDNIŠTVA:

Cenjene sotrudnike prosimo, da pošiljajo svoje prispevke odslej do 1. vsakega meseca, da bo uredništvu mogoče glasilo pravočasno zaključiti.

Vsem združnikom, vsem žetezničarjem in njihovim rodbinam:

*Vesele božične praznike in
srečno novo leto!*

Vsebina: Vedno zlata sredina (str. 353). — Sodobne struje v narodnem gospodarstvu (str. 355). — Božični drevesček (str. 358). — Pripombe h krojni poli (str. 360). — Kako naši člani zapravljajo (str. 361). — Krvave klobase, jetrnice (str. 362). — Kavne primesi (str. 363). — Bodi priden kot čebela (str. 367). — Kapuznice (str. 368). — O življenju (str. 372). — S severa na jug (str. 376). — Prijateljeva oporoka (str. 378). — Za naše male (str. 382). — Členom Podpornega društva v Ljubljani in Mariboru. Vlagatelji Kreditne zadruge (str. 382). — Vabilo na II. redno skupščino Perutninarske zadruge (str. 383).

»Zadrugar« izhaja mesečno 20tega in stane celoletno 24 Din, posamezna številka 3 Din. Naroča in reklamira se pri upravnem odboru N. Z. U. D. Ž., Ljubljana, Masarykova cesta, kamor se pošiljajo tudi dopisi. — Odgovorni urednik: Dr. Benko Leopold, Kolo-dvorska ulica št. 39. — Tisk tiskarne Makso Hrovatin v Ljubljani.

Vabilo

na

XI. redno letno skupščino

delegatov Nabavljalne zadruge

usl. drž. železnic v Ljubljani

r. z. z o. z.

ki se bo vršila

v Ljubljani, v nedeljo dne 9. aprila 1933. ob 8 uri dopoldne v prostorih
kina Ljubljanski Dvor, Kolodvorska ulica.

Dnevni red:

- 1) Konstituiranje skupščine.
- 2) Poročilo upravnega in nadzornega odbora o poslovanju zadruge
v letu 1932.
- 3) Odobritev računskega zaključka.
- 4) Razrešnica upravnemu in nadzornemu odboru.
- 5) Sklepanje o razdelitvi čistega dobička.
- 6) Dopolnilna volitev članov upravnega in nadzornega odbora ter
volitev namestnikov obeh odborov.
- 7) Določitev zneska, do katerega se sme zadruga po čl. 42 zadružnih
pravil zadolžiti
- 8) Sklepanje o izpremambi zadružnih pravil čl. 23 po predlogu vo-
lišča Maribor.
- 9) Odobritev pravilnika po čl. 31 zadružnih pravil.
- 10) Odobritev pravilnika po čl. 50 zadružnih pravil.
- 11) Predlogi.
- 12) Slučajnosti.

Opomba: V slučaju, da skupščina ob določeni uri ne bi bila sklepčna,
se bo vršila pol ure pozneje z istim dnevnim redom nova skupščina, ki
bo sklepala ob vsakem številu prisotnih delegatov (Čl. 35 zadružnih pravil).
Skupščino tvorijo delegati (čl. 31 zadružnih pravil). Člani zadrugarji imajo
pravico udeležbe in sodelovanja na skupščini, toda brez glasovalne pravice.
Člani se morajo pri vstopu izkazati s člansko izkaznico zadruge.

V Ljubljani, 20. marca 1933.

Za upravni odbor:

Kobal Albert, s. r.
t. č. tajnik

Punčuh Mirko, s. r.
t. č. predsednik

Poročilo upravnega odbora.

Zadruharji!

Stopamo pred Vas v času, ko se vsepovsodi in vedno več govori o zadruzi in zadrugi, ker si poedinec ne more več sam pomagati, v času, ko pritiska gospodarska kriza vedno bolj in bolj in še ni nikakega izgleda, da bi se obrnilo na bolje.

Gospodarska kriza, ki se je začela že v letu 1929 in se jasno očitovala v brezposelnosti in padanju kupne moči konzumenta v industrijskih državah, je povzročila, da so začeli v inozemstvu manje kupovati od nas, posebno živine, sadja, lesa, mlečnih izdelkov. Vedno manje je prihajal denar k nam, odhajal pa je v poravnavo raznih državnih dolgov in kot plačilo za nabavljene potrebne industrijske proizvode. Padale so cene tako kmetijskim kakor tudi industrijskim proizvodom. Narod je obubožaval, kmet je vedno manj prodajal, železnica vedno manj prevažala in tako je bilo že ob koncu leta 1931 jasno, da gremo težkim časom nasproti.

Aprila 1932 so nam občutno znižali naše prejeme in začele so se redukcije osebja. Obtok denarja in blaga se je od tega trenutka prav občutno zmanjšal tudi pri železničarju. Nabavljalna zadruga je takoj občutila padec kupne moči našega članstva. Morala je izvršiti radikalne ukrepe, da je stavila svojemu blagu take cene, katere je članstvo zmoglo, in da je režijo spravila v pravilno razmerje s prodajo.

Kdor gleda po bilanci same številke, bi rekel, da smo nazadovali po prometu, da ni takega dobička, da ni pristopalo članstvo več v taki meri kot prejšnja leta. Nazadovali smo res v številkah, točno od aprila 1932 najprej, ko so se železničarjem občutno znižali prejemi. Vsakdo se je moral omejiti na mah v svojih izdatkih. Naša naloga je bila izredno težka, ker smo morali paziti, da se trenutno članstvo ne prezadolži. Tudi znane redukcije ob istem času so vplivale na naš promet. Nazadovali smo na zunaj tudi, odkar smo uvedli akcijo za kupovanje za gotovino. To pa ni notranje nazadovanje, temveč velik napredek. Vidimo, kako in kaj kupuje družina, ki je bila vajena jemati preje na kredit, kaj si je vse izbirala in vzela brez pomislekov in kako danes računa in si premišlja, da ne vzame več kakor ima gotovine. Zadruga ima zato res manje prometa, toda naš član ima svojo bilanco urejeno, rešil se je dolga in ga ne dela več kljub manjši plači. Promet je res padel posebno v predmetih, ki se jih da pogrešati. Naše članstvo pa je napredovalo in to je naš namen!

Ker kupuje članstvo sedaj v znatnejši meri za gotovino, ima tudi zadruga na razpolago več gotovine ter je lahko srečno izrabila položaj in likvidni denar v prid celokupnega članstva. Če bi bili naši železničarji bolj zavedni, da bi znali koncentrirati svoj denar v svojih ustanovah, mesto da so ga zaupali drugim, bi bil uspeh lahko še večji in sicer za prav znatne svote.

Zadruga je danes faktor, ki kljubuje raznim gospodarskim pretresljajem in bo ostala hrbtenica v gospodarstvu našega železničarja.

Članstvo.

1. januarja 1932 je imela zadruga	7430 članov
Tekom leta je pristopilo v Ljubljani	262
v Mariboru	174
Izstopilo pa je (radi smrti, preselitve i. t. d.) v Ljubljani	141
v Mariboru	112

tako da ja imela zadruga koncem poslovnega
leta 1932 7.613 članov, in sicer 4726 v Ljub-
ljani in 2887 v Mariboru.

Stiki s članstvom.

Kakor v prejšnjem letu je bil upravni odbor tudi v letu 1932 stalno v tesnem stiku s člani in delegati. Vršili so se v posameznih voliščih sestanki članov in delegatov Nabavljalne zadruga, na katerih smo doznali razne želje in pritožbe članstva, ki so se vselej tudi obravnavale. Razložilo se je članom stanje zadruga in njena stremljenja za bodočnost.

Naše glasilo „Zadrugar“ je pomagalo širiti združeno zavest med našim članstvom. Od merodajnih strokovnjakov kakor tudi od preprostega delavca smo prejeli laskava priznanja v tem pogledu in mirno lahko pričakujemo tozadevne sodbe članstva na skupščini.

Tudi letni koledar, katerega so prejele naše gospodinje brezplačno, je dosegel svoj cilj.

Delo zadruga na socialnem polju.

Zadruga je vodila v minulem letu svojo železničarsko menzo. Ta ustanova se je vzdrževala iz lastnih sredstev in je pokazala v letu 1932 znaten napredek.

Zadruga je nadalje pomagala vzdrževati kuharske in gospodinjske tečaje za železničarske žene in dekleta, ki jih je na našo pobudo otvorila banska uprava in ministrstvo prosvete.

Tečaja, od katerih se je eden vršil spomladi v času od februarja do junija, drugi od oktobra do februarja v prostorih železničarske menze v Ljubljani, je obiskovalo 45 gojenk, ženâ in hčerâ naših železničarjev iz Ljubljane in s proge.

Tečajem je načeljevala upraviteljica meščanske gospodinske šole „Mladika“ v Ljubljani, gđč. Jerica Zemljanova, poučevale so pa strokovne učiteljice : ga. Kumeljeva, gđč. Vidmarjeva, gđč. Humekova, g. Seher in g.

Štrekelj. V tečaju so uživale gojenke praktičen pouk v najvažnejših predmetih gospodinjstva, t. j. iz živiloznanstva, zdravstva, serviranja, kuhanja, perutninarstva, zelenjadarstva, krojnega risanja, šivanja in likanja.

Ukovina za gojenko je bila minimalna; znašala je le Din. 150. — mesečno, s katero seveda niso bili pokriti vsi stroški tečaja in jih je deloma prevzela naša zadruga. Smelo smemo trditi, da je denar, ki ga polaga naša zadruga v te tečaje za gospodinjstvo vzgojo naših žena in deklet, dobro naložen, ker mora prava gospodinjstva izobrazba naših žena mnogo pripomoči k ublažitvi težkih gospodarskih razmer, k sreči posamezne družine, našega stanu in naroda v celoti. Zato pa posveča tudi naša prosvetna oblast veliko pažnjo na te tečaje, jih stalno nadzira in vsestransko podpira.

Članom, ki so zašli vsled razmer, bolezni itd. v težek gospodarski položaj, je upravni odbor po zaslišanju delegatov pomagal s podporami iz podpornega fonda.

Enako kot v preteklih letih je Nabavljalna zadruga podpirala stalno razne kulturne železničarske ustanove.

Skupno je bilo izplačanih v letu 1932 iz podpornega fonda Din. 130.000.— podpor članom, Din. 50.000.— pa železničarskim ustanovam. — Razen tega se je izplačalo iz režije še Din 39.520'65 za razne podpore in prispevke h prehranjevalnim akcijam za brezposelne in slično.

Trgovsko poslovanje.

Koncem leta 1932 se je ustavil oni proces, ki nam je delal v zadnjih letih toliko skrbi in je naravno povzročil včasih dosti kritike, posebno v samem odboru. Par let sem so padale cene v manufakturi. Če si kupil manjšo količino blaga, si dobil neugodnejšo ceno in so nam nekateri svetovali, naj kupujemo za pol leta; če si kupil res za daljšo dobo, pa je cena padla čez par mesecev in je prinesla konkurenca cenejše blago, tako da si moral sam znižavati dosti preko onega popusta, ki si ga dobil pri večjem odjemu. Kdor ni bil dobro fundiran, tega je v letu 1932 pobralo. Naša zadruga je prestala dobro to leto preizkušnje. Odpisati in znižati cen ji ni bilo treba v višji meri kot se normalno odpisuje. Radi padca naše valute se podražujejo cene sirovinam in s tem tudi blago, vendar naša zadruga ni nikjer povišala cene za prej nabavljeno blago, temveč je prodajala po dosti nižjih cenah kot v letu 1931. Promet ni narasel po denarju, pač pa je narasel po množini. Posebno cenejše blago se je prodajalo v veliki meri. Da pa smo postoječe zaloge vobče mogli pravilno prodajati, smo bili primorani razširiti naše prostore. Posrečilo se nam je, ustvariti ugoden provizorij za našo manufakturo. Pridobili smo nove svetlejšje prostore tako, da lahko pokažemo, kaj vse imamo in morejo člani zbirati in videti, kaj kupijo.

Velik napredek v manufakturi obstoja v tem, da se skušamo sistematično omejiti na golove tipe blaga, kot so kontenine, platna, šifoni, flanele. Teh tip naročamo v toliko večji meri in dosegamo za to ugodnejšo ceno.

Sedanji poslovni prostori nam omogočajo, da imamo ločeno administracijo manufakture, kjer se izbira, preizkuša, prevzema blago in kjer se vodi predvsem potrebna evidenca in statistika uporabe. Vse to nam prihrani dosti denarja, omogoča nam ugodnejše kupovanje in manj imamo reklamacij. Pri razgovorih o skupnih nabavah smo sistematično izbrali in primerjali dobavne pogoje za razne kvalitete blaga. Pa smo ugotovili, da smo prišli z različnimi večjimi zadrugami in strokovnjaki do precej enakega rezultata, da smo si izbrali skoro iste nam primerne tipe in da je posebno naša zadruga dosegla zelo povoljne cene.

Špecerija. S prodajno politiko smo skušali forsirati nekatere nujno potrebne živilske predmete in smo jih zato ceneje prodajali, druge, zlasti inozemske pa smo temu primerno zvišavali. Pri artiklu, katerega konzumira delavec, ne zaslužimo včasih skoro nič, doprinesemo pa pri rižu, kavi i. t. d. Ravno pri teh predmetih pa se je nehala tudi konjunktura za zadrugo. Še v letu 1931 smo nabavljali kolonijalne predmete direktno iz Trsta in Hamburga in dobili zato ugodnejše cene. Sedaj nam je to skoro nemogoče. Mi pač nimamo valute in agentov, ki bi pobirali po deželi dolarje, da bi tako krili svoje obveznosti v inozemstvu. . . .

Omeniti pa moramo naš mlin. Dosti je bilo prerekanja in kritike, pa vstrajali smo, dajali nasvete, zahtevali sami remeduro v mlinu in kar smo v letu 1929 in 1930 izgubili, smo sedaj pridobili. V času, ko ni bilo mogoče delati drugod kupčij, je naš mlin posloval in prodajal dobro moko in poceni in dajal nam jo je, kolikor smo naročili.

Uvedli smo na novo porcelan, žal, da ga nismo že prej, ko še ni padel naš dinar, pa takrat ni bilo prostora.

Napravili smo mesarsko delavnico za predelavo mesenin, dalje hladilnico, ki jo rabi itak tako velika trgovina kot je naša. Konzum mesnine se je nepričakovano dvignil. Na nekatere izdelke smo lahko ponosni, da so prvovrstni in vsaj vemo, kaj jemo in uživamo.

Ne moremo se tako pohvaliti pri akciji z mlekom. Mleko je sicer res prvovrstno, pasterizirano, polnomastno in vredno svojega denarja, vendar bi se dala cena še znižati, ako bi se povečal konzum. Prevoz in razvoz stane isto, če prodamo dnevno 500 ali 1000 ltr. Zadruga pa bo našla izhod, da se mleko poceni v najkrajšem času, članstvo pa naj jo v tem stremljenju z odjemom mleka podpre.

Omenili smo že pri manufakturi in mesariji, da so bile nekatere adaptacije prostorov nujno potrebne. Blago smo morali spraviti iz kleti v trgovino, kleti so ostale prazne. Naredili smo v kleti zajutrko valnico, v prvi

vrsti za člane, ki prihajajo s proge, da jim ni treba čakati zunaj na mrazu, kadar še ni trgovina odprta.

Vse investicije smo izvršili pod firmo, nadzorstvom in odgovornostjo Zidarske zadruge v Ljubljani, izgovorili smo si pa, da je zaposlila pri tem delu več železničarjev, ki so bili reducirani. Pomagali smo na ta način do kruha za lepo dobo nekaj družinam.

Likvidnost zadruge.

Minulo leto je kljub močni gospodarski in finančni depresiji, katere se pozna tudi v našem poslovanju, izkazalo precej močno likvidnost naše zadruge.

V aktivni bilance znesejo postavke od 1—4, in sicer gotovina, vloge, terjatve in zaloge Din 15,000.639.42., t. j. samo za Din 183.978.38. manj kakor v letu 1931.

Gotovinski promet.

Blagajna je imela početkom leta 1932 gotovine	Din	166.456 ⁹⁹
tekem leta je prejela	„	49,119.630 ⁹⁴
	Din	49,286.087 ⁹³
tekem leta je izdala	„	49,246.436 ⁵¹
koncem leta je imela gotovine	„	39.651 ⁴²
Skupni denarni promet se je zvišal napram letu 1931 za	Din	12,952.057 ⁵⁵

Kreditna sposobnost.

Nominalna vrednost podpisanih deležev od 7613 članov à Din 300 [—]	
znaša	Din 2,283.900 [—]
jamstvo v smislu, pravil čl. 13	„ 4,567.800 [—]
rezervni fond	„ 5,421.472 ⁵⁵
Skupna kreditna sposobnost znaša	Din 12,273.172 ⁵⁵
dočim smo zadolženi koncem leta 1932 pri Savezu in dobaviteljih za	
Din 6,269.986.51, kar je za Din 388.593.72 manj kot ob zaključku leta 1931.	

Fondi.

Rezervni fond se je zvišal od	Din	4,048.714 ⁶²
z dotacijami iz dobička iz leta 1931	„	1,336.360 ⁹⁰
ter z vpisninami in raznim	„	36.397 ⁰³
Skupaj na	Din	5,421.472 ⁵⁵

Penzijski fond je bil v začetku leta popolnoma izčrpan; dotirali smo ga iz dobička iz leta 1931 za	Din	180.000—
za starostno zavarovanje usl. se je porabilo v letu 1932 vse „		180.000—
Ostanek	Din	0—

Tu moramo pripomniti, da smo izdali za starostno zavarovanje usl. še vsoto Din 19.437— katera je zaračunjena v rač. izgube.

Kreditni fond je znašal v začetku leta . .	Din	16.653'38
in se je zvišal za preostanek iz raznih računov za . . „		1.094'70
	Din	17.748 08
Porabljenega za odpis neizterljivega dolga članov . .		5.646'97

Ostane ob zaključku	Din	12.101'11
---------------------	-----	-----------

Posmrtninski fond se je zvišal od	„	356.296'06
z dotacijo iz dobička iz leta 1931	„	50.000—
na vsoto	Din	406.296'06
izplačano v 96 smrtnih slučajih	„	95.500—

in ostane ob zaključku še	Din	310.796'06
-------------------------------------	-----	------------

Dobrodelni fond je bil v začetku leta popolnoma izčrpan. Dotiran je bil iz dobička l. 1931 z	Din	130.000—
izrabljeno v dobrodelne svrhe	„	130.000—
Ostanek koncem leta 1932	Din	0.—

Tekom leta je zadruga podpirala iz tega fonda na razne načine podpor potrebne člane in njihove družine ponajveč iz delavskih vrst, bodisi z denarno pomočjo ali z brezplačno izdajo živil. Tako pomoč je dobilo več kot 350 članov. Razen tega je zadruga izdala še iz postavke raznih podpor (gl. rač. izgube), za brezplačno hrano v menzi dijakov, otrok revnih železničarjev Din 14.632—, za podpore brezposelnim v Lb. in Mb. Din 7.310—, za podporo gospodinjki šoli (pri železničarski menzi) Din 9.400— in za druge dobrodelne namene Din 8.178'65 Za dobrodelni fond za kulturne namene je dotiral občni zbor l. 1932 Din 50.000— Iz tega fonda so bile izdane podpore žel. glasb. društ. „Sloga“ in „Drava“, klubu „Železničar“ in „Hermes“, „Čebelarski zadrugi“, društvu „Skrb za mladino“ v Ljubljani in otroškemu zavetišču v Mariboru. Ta fond je sedaj popolnoma izčrpan.

Po sklepu občnega zbora v letu 1932 je bilo dotirano za regulacijo cen v manufakturi Din 263.175'44 Iz tega fonda se je odpisalo za regulacijo pri znižanju cen manufakturne robe Din 86.081'80, rezerva je še Din 177.093'64.

Kot rezervo za razna izplačila za leto 1932 smo vključili v bilanco :

- 1.) za razne davke in kolk. pobotnic . . . Din 71.964'34
- 2.) za bolniško zavarov. za december 1932 „ 13.183'40
- 3.) za izplačilo raznih računov skupaj . . „ 58.643'60

4.) za izplačilo članom 1% kasaskonto za nakup specerijske robe za gotovino od 1. VII. 32. dalje znesek Din 75.009·10, kateri bo izplačan članom z izplačilom povračil.

Železničarska menza.

Poslovanje menze v letu 1932 se je razvilo jako ugodno in je zaključeno brez izgube. Kuhinja menze je napravila letnega obrača za Din 442.157·41 in je izdala za hrano „A“ zajutrkov 7·344, obedov 37·962, večerij 14.630, za hrano „B“ obedov 8.963, večerij 592.

Mesnica je imela tekom leta obrača v skupnem znesku Din 1.866.674·24 V oktobru smo začeli z izdelavo vseh mesnih izdelkov v lastni delavnici, katera je opremljena z modernimi stroji na električni pogon, ima lastno prekajevalnico in hladilnico.

Mlekarna. Mleka je mlekarna prodala za Din 520.794— Tudi ta panoga našega gospodarstva se razvija povoljno.

Prva postavka v računu izgube so izdatki za plače v znesku Din 2.407.206·20. Ta izdatek se je znižal napram letu 1931 za Din 146·035·60. Tudi izdatek za bolniško zavarovanje, ki znese z presežkom za pokojninsko zavarovanje Din 143.232·41, se je znižal napram temu v letu 1931 za Din 24.244— V računu izgube mora posebno pozornost vzbuditi izdatek za adaptacije v znesku Din 269.443·44. Ta vsota je porabljena za preureditev naše manufakture, vseh pisaren, za ureditev mesarske delavnice, prekajevalnice za mesne izdelke, zadrugne kleti ter odpisana v izgubi v letu 1932. Izvršeno je bilo delo, katero veliko koristi Nabav. zadrugi in se je rentiralo že v tekočem letu, kakor smo to pokazali zlasti pri prodaji.

Celotni režijski stroški znušajo Din 4,500.254·67
in če odbijemo od te vsote izdatke za adaptacijska dela v

znesku „ 269.443·94

dobimo znesek Din 4,230.810·73

torej manj od celokupnih stroškov leta 1931 za . . . „ 232.335·28

1.) Skupni promet vseh računov Din 366,135.443·34

2.) Denarni promet „ 49,286.087·93

3.) Kreditni promet s člani „ 29,459.095·90

4.) Gotovinska prodaja članom „ 15,212.613·45

Pregled poslovanja nabavljalne zadruge železničarjev.

Leto	Stanje članov	Stanje vplačan'h deležev	Rezervni sklad	Denarni promet	Prodano blago	Celokupni promet					Celokupna vsota bilance	Čisti prebitek	Povračilo od nakupa
						v	d	i	n	a			
1922	541	141.953:—		2,903.320:80	2,771.647:88	12,012.556:37					880.311:03	111.223:78	2%
1923	1000	249.347:50	44.199:34	7.690.364:96	6.647.400:14	28.520.082:27					1.288.868:20	315.598:03	2%
1924	1159	326.598:64	139.779:34	9.091.718:84	9.283.275:64	56.366.391:58					2.181.028:74	442.664:36	3%
1925	1357	370.539:22	273.698:65	7.087.937:52	10.802.848:24	63.543.517:49					3.163.967:51	759.153:69	5%
1926	1648	465.442:25	503.069:76	9.901.617:96	12.038.861:64	75.187.654:02					3.729.691:05	1.048.595:35	5%
1927	1827	531.798:34	819.058:13	14.504.449:35	13.537.429:14	86.981.101:65					4.627.816:71	379.607:05	5%
1928	4780	1.010.425:43	948.250:25	25.426.044:34	24.680.000:—	159.380.597:65					10.762.240:12	2.325.909:27	5%
1929	6175	1.710.136:65	1.657.514:55	37.566.646:52	44.133.513:79	307.252.348:39					13.171.839:18	3.589.929:30	5%
1930	6832	1.949.670:92	2.738.814:95	39.115.032:80	46.775.826:61	337.845.549:68					16.278.145:57	4.353.665:58	6%
1931	7430	2.130.111:10	4.048.714:62	36.334.030:38	49.050.117:28	353.617.277:36					18.283.979:24	4.454.536:34	5%
1932	7613	2.247.856:86	5.421.472:55	49.286.087:93	44.671.709:35	366.135.443:34					18.590.818:04	3.830.930:94	5%

Blagovni promet v letu 1932.

	Živila		Oblač. predm.	Skupaj:
Zaloga začetkom leta 1932	3,464.899:11	3,981.170:43		7,446.069:54
Nakup tekom leta	31,836.325:71	5,036.991:96		36,873.317:67
Skupna zaloga	35,301.224:82	9,018.162:39		44,319.387:21
Prodano	37,354.692:72	7,317.016:63		44,671.709:35
Razlika	2,053.467:90	1,701.145:76		352.322:14
Vrednost ob inventuri	4,401.208:53	3,090.863:58		7,492.072:11
Kosmati pribitek	6,454.676:43	1,389.717:82		7,844.394:25

Prodano blago v posameznih prodajalnah v letu 1932

	Živila	Oblač. predm.
Prodajalna Šiška	12,339.707·56	
„ Ljubljana gl. kol.	12,104.145·17	
„ Maribor kor. kol.	10,083.930·79	
„ Maribor gl. kol.	2,826.909·20	
Manufaktura Šiška		571.559·64
„ Ljubljana gl. kol.		4,719.186·98
„ Maribor kor. kol.		2,026.270·01
	37,354.692·72	7,317.016·63
Skupno : 44,671.709·35		

Prodano blago v posameznih prodajalnah za gotovino in na kredit

	Gotovina	Kredit	Gotovina	Kredit
Man. Šiška	108.213·74	463.345·90		
„ Ljubljana gl. k.	851.903·50	3,867.283·48		
„ Maribor	332.396·75	1,693.873·75		
Prod. Ljubljana gl. k.			4,306.021·89	7,798.123·28
„ Šiška			4,834.256·07	7,505.451·49
„ Maribor kor. k.			3,477.322·65	6,606.608·14
„ Maribor gl. k.			1,302.498·85	1,524.410·35
Skupno :	1,292.513·99	6,024.502·64	13,920.099·46	23,434.593·26

Aktiva

Čista bilanca na dan

1. Gotovina	39.651.42	
2. Vloge: v čekovnem zavodu	22.149.52	
v denarnem zavodu	547.358.57	609.159.51
3. Terjatve: pri članih	6.760.928.97	
pri dobaviteljih	138.478.83	6,899.407.80
4. Zaloga: živil	4.401.208.53	
oblačnih predmetov	3.090.863.58	7,492.072.11
5. Nepremečnine: hiša v Šiški 8 parcel v Dev. M. v Polju, parcela v Mb., baraka v Mb.	1.492.795.80	
6. Inventar	1.832.924.92	3,325.720.72
7. Udeležbe: Deleži pri S. N. Z. Bgd., pri društvu „Bajtar“ in Kred. zadr. usl. drž. žel. Lb.	40.800.—	
8. Kavcije pri pošl. upravi in carinarnici	13.540.97	54.340.97
9. Razni dolžniki		210.116.93 18.590.818.04
Skupno:		18,590.818.04

Izguba

Račun izgube in dobička na

1. Plače	2,407.206.20	
Bolniško in pokojnin. zavar.	143.232.41	
Potnine	68.843.25	
Odškodnine raznim	38.280.20	
Nagrade raznim	59.904.—	2,717.466.06
2. Kurjava	15.824.54	
Razsvetljava	50.672.26	
Poštnine, telefon, brzojav	60.543.75	
Tisk., knjige, pisar, potr. in drugi upr. stroš.	144.568.56	
Vzdrževanje perila	22.873.—	294.482.11
3. Vzdrževanje lokalov	33.304.65	
Vzdrževanje inventarja	20.346.74	
Adaptacije	269.443.94	
Najemnina	183.867.—	
Zavarovalnina	44.748.50	551.710.83
4. Vzdrževanje vozil in konja (4 tov. avli)		121.950.85
5. Davki, takse in proviz. denar. zavod.		85.592.38
6. Podpore in prispevki		39.520.65
7. Objave in razglasi	3.030.—	
Listi in revije	12.528.04	
Glas. „Zadrugar“ in zadr. kol. 1933	214.338.95	229.896.99
8. Odpisi na vred. nepremičnin in inventarja		203.071.13
9. Izdatki za občni zbor 1932		42.839.50
10. Obresti v breme		213.724.17 4.500.254.67
Poslovni prihranek		3,830.930.94
Skupno:		8,331.185.61

V Ljubljani, dne

S knjigami in prilogami primerjali in našli v soglasju.

Nadzorni odbor:

Feldin Hinko s. r.
tajnik

Juh Leopold s. r.
podpredsednik

Furlan Josip s. r.
predsednik

Člani odbora: Koprivec Ivan s. r. Božič Alojzij s. r. Požgaj Franjo s. r.

31. decembra 1. 1932

Pasiva

1. Fondi: rezervni	5,421.472'55	
kreditni	12.101'01	
posmrtninski	310.796'06	
za izrav. cen v manuf.	177.093'64	5,921.463'36
2. Deleži članov		2,247.856'86
3. Upniki: Savez N. Z. Bgd.	5,759.916' -	
razni dobavitelji	510.070'51	6,269.986'51
4. Nedvignjena povračila čl.		5.210'19
5. Rezerva za razne davke	71.964'34	
6. " za boln. zavar. za dec. 32.	13.183'40	
7. " za 1% blagajniški skonto		
od got. rač.	75.009'10	160.156'84
8. Prehodni računi		70.277'85
9. Dubioza		84.935'49
Poslovni prihranek		3,830.930'94
Skupno :		18,590.818'04

dan 31. decembra 1. 1932.

Dobiček

1. Kosmati pribitek iz prodaje živil	6,454.676'43	
manufakture	1,389.717'82	7,844.394'25
2. Kosmati pribitek iz poslovanja mesni e		8.481'77
3. Blagajniški skonto	417.789'24	
Obresti v dobro	54.729'73	472.518'97
5. Vplačila na račun dubioze		5.790'62
Skupno :		8,331.185'61

31. decembra 1932.

Za knjigovodstvo: Markov Vladimir s. r.

Upravni odbor:

Kobal Albert s. r.
tajnikKlebel Emil s. r.
podpredseenikPunčuh Mirko s. r.
predsednikČlani odbora: Čerček Srečko, s. r. Tumpej Rudolf, s. r. Zupan Ciril, s. r.
Novak Ivan, s. r. Škerjanc Ivan, s. r. Artič Franjo, s. r. Verlič Srečko, s. r.

Notranje poslovanje zadruga.

Upravni odbor je imel v letu 1932 21 sej poslovnega odbora in 22 sej upravnega odbora, ki so bile vse sklepčne. Po lanskem občnem zboru se je upravni odbor konstituiral sledeče: predsednik: tov. Punčuh Mirko, podpredsednik: tov. Klebel Emil, tajnik: tov. Kobal Albert; odborniki: Škerjanc Ivan, Čerček Srečko, Tumpej Rudolf, Zupan Ciril, Artič Franjo, Novak Janez in Verlič Srečko. Uredniške posle „Zadrugarja“ je upravljal tov. Dr. Leopold Benko.

Da je mogel upravni odbor obvladati svoje delo, se je oddelil v odseke in sicer v administrativni, blagovni in redakcijski odsek, razen tega je poveril poedinim članom gotove stalne agende, kakor je bilo to objavljeno v „Zadrugarju“.

Koncem leta smo imeli 168 uslužbencev, in sicer: 7 poslovodj, 1 blagajnika, 1 knjigovodjo, 4 skladiščnike, 68 pomočnikov, 33 pisarniškega osebja, 4 vajence, 4 šoferje, 31 delavcev, 1 šiviljo in 5 snažilk.

V smislu čl. 16 ozir. 23 zadrughnih pravil izpadejo letos iz upravnega odbora tovariši: Zupan Ciril, Klebel Emil in Novak Janez. Iz nadzornega odbora: tov. Jug Leopold in Koprivec Ivan.

Prepis vseh predlogov, ki so bili iznešeni, ozir. sprejeti v posameznih okoliših, se dostavi delegatom pravočasno po pošti.

Predlog za razdelitev čistega dobička.

Upravni odbor predlaga, da se poslovni pribitek iz leta 1932, ki znaša Din 3,830.930'94., razdeli sledeče:

1) za rezervni fond	Din 1,149.279'28
2) za penzijski fond naših uslužbencev	„ 180.000'—
3) za dobrodelni fond:	
a) po členu 7. točke 6a, zakona o zadrugah za splošne kulturne in humanitarne namene	„ 40.000'—
b) po členu 7. točke 6b, zakona o zadrugah, za razne gospodarske, prometne in huma- nitarne namene v korist članov	„ 110.000'—
4) Nagrada uslužbencem zadruga	„ 96.000'—
5) Nagrada nadzornemu odboru	„ 55.000'—
6) Kreditni fond	„ 12.201'66
7) Posmrtninski fond v smislu sklepa občnega zbora	„ 42.000'—
8) Povračila zadrugarjem v iznosu 5% od zneskov, plačanih v letu 1932	„ 2,146.450'—
Skupaj Din 3,830.930'94	

Upravni odbor.

Poročilo

Nadzornega odbora nabavljalne zadruga

uslužbencev drž. železnic Ljubljana,

za XI. redno skupščino o delu v letu 1932.

Zadruharji!

Na osnovi določb člena 27 zadružnih pravil je nadzorni odbor vestno pazil, da se vse poslovanje zadruga vrši po določbah zakona, na osnovi zakona izdanih pravil ter po sklepih skupščine. Nadzorni odbor je pregledal redno mesečno tudi vse knjige, listine, efekte, obveznice in stanje blagajn ter o svojem izvršenem pregledu sestavil zapisnik in izčrpno poročilo upravnemu odboru.

Nadzorni odbor je moral le ugotoviti, da se vršijo vsi posli knjigovodstva in računovodstva redno in točno.

Pravtako je v smislu določb člena 58 Zadružnih pravil pregledal letni sklepni račun, zaključen dne 31. decembra 1932., ga primerjal s stvarnim stanjem ter z vsemi glavnimi in pomožnimi knjigami ter ugotovil, da je v vsem točen in pravilen. Zato predlaga skupščini:

1. da odobri poročilo upravnega in nadzornega odbora o letnem sklepnem računu za leto 1932 in

2. da izda razrešnico upravnemu in nadzornemu odboru za delo in predložene račune za leto 1932.

Ljubljana, dne 9. marca 1933.

Podpredsednik :
Juh Leopold, s. r.

Predsednik :
Furlan Josip, s. r.

Tajnik :
Feldin Hriako, s. r.

Odborniki :
Koprivec Ivan, s. r., Božič Alojz, s. r., Požgaj Franjo, s. r.

Razpis volitev delegatov in njih namestnikov

Upravni odbor »Podpernega društva železniških uslužbencev in upokoјencev v Ljubljani« razpisuje v smislu člena 8. pravil, oziroma tozadevnega pravilnika volitve delegatov in njih namestnikov za občni zbor društva.

Volitve se bodo vršile dne 17. septembra 1933.

Volišča so razdeljena, upoštevajoč število in stanovanja članstva, sledeče:

I. volišče: Direkcija drž. žel. Ljubljana.

K temu volišču spadajo vsi člani vseh odeljenj direkcije, računovodstva, tisk. voznih kart ter člani, stanujoči v območju ostalih žel. direkcij. 1231 članov voli 13 delegatov in 13 namestnikov. Volitve vodi tov. Jesih Jože, oficijal.

Volitve se vršijo v Glasbeni dvorani »Sloge« v Ljubljanskem dvoru.

II. volišče: Ljubljana gl. kol.

K temu volišču spadajo vsi aktivni uslužbenci — člani društva sledečih edinic: Ljubljana gl. kol., Ljubljana gor. kol., Šent Vid-Vižmarje, Medvode, Škofja Loka, Kranj, Podnart-Kropa, Radovljica, Jesenice, Boh. Bela, Bistrica—Boh. Jezero, Domžale, Jarše—Mengeš, Kamnik, Ljubljana dol. kol., Škofljica, Progovna sekcija Ljubljana gl. proga in gor. dol. proga (samo člani, ki stanujejo v Ljubljani ali okolici), Mostovna delavnica, Signalna delavnica Ljubljana. 1222 članov voli 13 delegatov in 13 namestnikov. Volitve vodi tov. Roter Albin, oficijal.

Volitve se vršijo v šolski sobi postaje Ljubljana gl. kol.

III. volišče: Kurilnica I. Ljubljana gl. kol.

K temu volišču spadajo vsi člani kurilnice I. in Elektro-delavnice, ki stanujejo v Ljubljani in okolici. 516 članov voli 6 delegatov in 6 namestnikov. Volitve vodi tov. Jenko Jožef, kotlar-strokovnik.

Volitve se vršijo v šolski sobi kurilnice I.

IV. volišče: Kurilnica II. Ljubljana gor. kol.

K temu volišču spadajo vsi člani kurilnice II., ki stanujejo v Ljubljani in okolici. 195 članov voli 2 delegata in 2 namestnika. Volitve vodi tov. Sedlar Franc, strokovnik.

Volitve se vršijo v šolski sobi kurilnice II.

V. volišče: Ljubljanski dvor (upokoјenci).

K temu volišču spadajo vsi upokoјeni uslužbenci, člani društva, stanujoči v Ljubljani in okolici. 990 članov voli 10 delegatov in 10 namestnikov. Volitve vodi tov. Gregore Anton, čin. upokoјenec.

Volitve se vršijo v Glasbeni dvorani »Sloge« v Ljubljanskem dvoru.

VI. volišče: Borovnica.

K temu volišču spadajo vsi člani sledečih službenih edinic: Brezovica, Preserje, Borovnica, Verd in Vrhnika. 185 članov voli 2 delegata in 2 namestnika. Volitve vodi tovariš Jerauš Ivan, nadzornik proge.

Volitve se vršijo v čakalnici III. razreda postaje Borovnica.

VII. volišče: Rakek.

K temu volišču spadajo člani iz okoliša postaj Logatec, Planina, Rakek in zastopstvo Postojna. 280 članov voli 3 delegate in 3 namestnike. Volitve vodi tov. Schoss Rudolf, zv. I.

Volitve se vršijo v čakalnici III. razreda postaje Rakek.

VIII. volišče: Novo mesto.

K temu volišču spadajo vsi člani iz okoliša postaj Višnja gora, Stična, Trebnje, Mirna peč, Novo mesto, Birčna vas, Črnomelj, Kamanje, Velike Lašče, Stara cerkev pri Kočevju, Kočevje in Mokronog-Bistrica. 100 članov vodi 1 delegata in 1 namestnika. Volitve vodi tov. Jarec Štefan, šef stanice.

Volitve se vršijo v čakalnici III. razreda postaje Novo mesto.

IX. volišče: Zalog.

K temu volišču spadajo člani, stanujoči v D. M. v Polju, Zalogu in Lazah. 220 članov voli 3 delegate in 3 namestnike. Volitve vodi tov. Čepar Anton, zv. I., Zalog.

Volitve se vršijo v čakalnici III. razreda postaje Zalog.

X. volišče: Litija.

K temu volišču spadajo člani iz okoliša postaj Kresnice, Litija, Sava. 110 članov voli 2 delegata in 2 namestnika. Volitve vodi tov. Pavliha Franc, prog. delavec.

Volitve se vršijo v čakalnici III. razreda postaje Litija.

XI. volišče: Trbovlje.

K temu volišču spadajo člani iz okoliša postaj Zagorje, Trbovlje in Hrastnik. 79 članov voli 1 delegata in 1 namestnika. Volitve vodi tov. Paternost Jožef, uradnik.

Volitve se vršijo v čakalnici III. razreda postaje Trbovlje.

XII. volišče: Zidani most.

K temu volišču spadajo člani iz okoliša sledečih edinic: Zidani most, Kurilnica Zidani most, Progovna sekcija Zidani most (oni, ki stanujejo v Zidanem mostu in okolici), Radeče pri Zidanem mostu, Sevnica, Blanca, Rajhenburg, Videm-Krško, Brežice, Dobova, Zaprešič in Rimske Toplice. 448 članov voli 5 delegatov in 5 namestnikov. Volitve vodi tov. Pristovnik Jožef, prometnik, Zidani most.

Volitve se vršijo v šolski sobi postaje Zidani most.

XIII. volišče: Celje.

K temu volišču spadajo člani sledečih edinic: Laško, Celje, Prog. sekcija (oni, ki stanujejo v Celju in okolici), Štore, Sv. Jurij, Petrovče, Žalec, Sv. Peter v Savinjski dolini, Polzela, Šmartno ob Paki, Šoštanj-Topolščica, Velenje, Gornji Dolič, Dovže in Slovenjgradec. 238 članov voli 3 delegate in 3 namestnike. Volitve vodi tov. Petek Leo, prom. uradnik, Celje.

Volitve se vršijo v šolski sobi postaje Celje.

XIV. volišče: Poljčane.

K temu volišču spadajo člani iz okoliša postaj Grobelno, Ponikva, Poljčane, Rogatec, Djurmanec in Konjice. 133 članov voli 2 delegata in 2 namestnika. Volitve vodi tov. Šerbec Ignacij, nadzornik proge, Poljčane.

Volitve se vršijo v čakalnici III. razreda postaje Poljčane.

XV. volišče: Pragersko.

K temu volišču spadajo člani iz okoliša postaj: Slovenska Bistrica, Slovenska Bistrica - mesto, Pragersko, Rače - Fram in Sv. Lovrenc na Dravskem polju. 294 članov voli 3 delegate in 3 namestnike. Volitve vodi tov. Svetic Anton, uradnik, Pragersko.

Volitve se vršijo v čakalnici III. razreda postaje Pragersko.

XVI. volišče: Maribor gl. kol.

K temu volišču spadajo člani sledečih edinic: Hoče, Tezno, Maribor gl. kol., prog. sekc. Maribor gl. proga (oni, ki stanujejo v Mariboru in okolici) in Pesnica. 661 članov voli 7 delegatov in 7 namestnikov. Volitve vodi tov. Zavadlav Leopold, oficijal, Maribor gl. kol.

Volitve se vršijo v šolski sobi postaje Maribor gl. kol.

XVII. volišče: Maribor kor. kol.

K temu volišču spadajo člani sledečih edinic: Maribor kor. kol., Središnje stov. materiala Maribor, Prog. sekcija Maribor kor. pr. (oni, ki stanujejo v Mariboru in okolici) in Limbuš. 195 članov voli 2 delegata in 2 namestnika. Volitve vodi tov. Mordej Franc, uradnik.

Volitve se vršijo v čakalnici III. razreda postaje Maribor kor. kol.

XVIII. volišče: Kurilnica Maribor.

K temu volišču spadajo člani kurilnice Maribor, ki stanujejo v Mariboru ali okolici. 655 članov voli 7 delegatov in 7 namestnikov. Volitve vodi tov. Artič Franjo, uradnik.

Volitve se vršijo v šolski sobi kur. Maribor.

XIX. volišče: Delavnica Maribor.

K temu volišču spadajo člani delavnice Maribor, ki stanujejo v Mariboru in okolici. 1150 članov voli 12 delegatov in 12 namestnikov. Volitve vodi tov. Kesler Rudolf, oficijal.

Volitve se vršijo v baraki delavnice Maribor (obednica).

XX. volišče: Maribor — Narodni dom (upokojeanci).

K temu volišču spadajo vsi upokojeni uslužbenci, člani društva, ki stanujejo v Mariboru in okolici. 1198 članov voli 12 delegatov in 12 namestnikov. Volitve vodi tov. Rebolj Anton, uradnik v pok.

Volitve se vršijo v kletni sobi v Narodnem domu.

XXI. volišče: Vuzenica - Muta.

K temu volišču spadajo člani postaj: Ruše, Fala, Sv. Lovrenc na Pohorju, Brezno - Ribnica, Vuhred - Marenberg, Vuzenica - Muta, Dravograd-Meža, Guštanj - Ravne in Prevalje. 149 članov voli 2 delegata in 2 namestnika. Volitve vodi tov. Sovre Franc, šef stanice, Vuzenica - Muta.

Volitve se vršijo v čakalnici III. razreda postaje Vuzenica - Muta.

XXII. volišče: Ptuj.

K temu volišču spadajo člani sledečih edinic: Ptuj, delavnica Ptuj, prog. sekcija Ptuj (oni, ki stanujejo v Ptuj in okolici), Moškanjci, Velika Nedelja, Ormož, Ljutomer, Murska Sobota in Gornja Radgona. 276 članov voli 3 delegate in 3 namestnike. Volitve vodi tov. Delpin Ivan, nadzornik proge, Ptuj.

Volitve se vršijo v čakalnici III. razreda postaje Ptuj.

XXIII. volišče: Čakovec.

K temu volišču spadajo člani iz okoliša postaj: Središče, Čakovec, Mala Subotica, Kraljevec-Prelog, Kotoriba in Donja Lendava. 78 članov voli 1 delegata in 1 namestnika. Volitve vodi tov. Buchmeister Konrad, nadzornik proge, Čakovec.

Volitve se vršijo v čakalnici III. razreda postaje Čakovec.

Navodila

Volitve morajo biti izvršene na vseh voliščih v nedeljo dne 17. septembra 1933 od 8. do 10. ure. Glasovnice s seznamom volilcev razpošljemo imenovanim zaupnikom pravočasno tako, da jih dobijo zanesljivo do 27. avgusta 1933.

Zaupnik razdeli glasovnice takoj po prejemu članom. Prejem glasovnice mora vsak član potrditi z lastnoročnim podpisom. Kolikor bi zaupniki teh glasovnic ne mogli razdeliti upravičencem, jih vrnejo dne 8. septembra 1. 1933 priporočeno upravnemu odboru »Podpornega društva železniških uslužbencev in upokojencev v Ljubljani«, Masarykova c. 17 (poštnina se zaupniku povrne). Istočasno naj pošljejo zaupniki tudi potrjene sezname o dostavljenih glasovnicah. Imenik volilcev naj obdrži za izvršitev volitev.

Člani, ki bi do 8. septembra 1933 ne prejeli glasovnic, naj iste reklamirajo pri upravnem odboru »Podpornega društva žel. uslužbencev in upokojencev v Ljubljani«, Masarykova cesta 17. Volilno pravico imajo vsi člani po staležu z dne 1. avgusta 1933. Glasovnico mora vsak član svojeručno podpisati. V razpisu imenovani zaupnik vodi kot predsednik volišča volitve in skrbi, da se vršijo volitve v redu v smislu pravil. Kdor ne more iz kateregakoli vzroka na sedež volišča, lahko dá izpolnjeno in podpisano glasovnico tovarišu članu, ki se volitev osebno udeleži. Nepodpisane, radirane, črtane ali prelepljene glasovnice so neveljavne.

Voljen sme biti vsak član. Predsednik volišča imenuje na volišču 2 skrutinatorja, ki preštejeta glasove, ugotovita izid volitev, nakar ga predsedujoči naznani navzočemu članstvu. Predsednik in skrutinatorja zberejo nato, ko so sestavili zapisnik o izidu volitev, glasovnice v ovoj ter jih pošljejo s pismenim poročilom vred upravnemu odboru »Podpornega društva žel. uslužbencev in upokojencev v Ljubljani«, Masarykova cesta 17, najkasneje do 20. septembra 1933. Ako bi se volitve iz kateregakoli vzroka ne mogle izvršiti dne 17. septembra 1933, je to takoj sporočiti upravnemu odboru, da določi dan, kdaj naj se volitve izvrše.

Pri tej priliki apeliramo na gg. šefe edinic, nadzornike proge — člane društva, da gredo zaupnikom na roko, tako glede lokala za volišča, kakor tudi glede volitev.

Vsa eventualna pojasnila glede volitev daje na zahtevo upravni odbor »Podpornega društva žel. uslužbencev in upokojencev v Ljubljani«, Masarykova cesta 17., na katerega se je pravočasno obrniti. Člani upokojenci dobijo glasovnice na sedežu volišča vsak delovni dan od 10. do 12. ure, in to v času od 27. avgusta do 8. septembra 1933.

V Ljubljani, dne 19. avgusta 1933.

Za upravni odbor:

I. Lipovšek s. r.

I. Škerjanc s. r.

hoga la št. 9. 1933

Izvoljeni delegati.

Na podlagi izvršenih volitev dne 17. septembra 1933 so izvoljeni v smislu člena 8. Pravil, oziroma tozadevnega pravilnika, sledeči delegati oziroma njih namestniki, ki zastopajo člane na občnih zborih »Podpornega društva železniških uslužbencev in upokojencev v Ljubljani«.

I. volišče: Direkcija drž. žel. v Ljubljani.

Delegati: Deržič Ivan, Furlan Josip, Sternad Franc, Klebel Emil, Petek Milan, Hvala Milan, Trček Stane, Vertačnik Albert, Šircelj Karol, Zupan Ciril, Černe Ernest, Kink Fortunat in Patik Klavdij.

Namestniki: Logar Ivan, Fratina Ludvik, Meze Anton, Ilešič Oroslov, Kuret Mario, Majcen Franc, Outrata Karol, Gregorač Franc, Leskovec Franc, Kragelj Mirko, Majdič Peter, Rožanc Jože in Strus Rudolf. Prvih 9 delegatov zastopa po 95 glasov, ostali pa vsak po 94 glasov.

II. volišče: Ljubljana glavni kolodvor.

Delegati: Roter Albin, Škof Franc, Juh Leopold, Weber Matija, Bajec Alojz, Živic Ivan, Gerželj Ivan, Koočjan Ivan, Kavčič Viktor, Žerjav Karel, Vodnik Janez, Dovč Franc in Kervin Franc.

Namestniki: Soklič Rudolf, Dermelj Jožef, Praznik Alojz, Tome Filip, Klun Ludvik, Suštar Franc, Lozej Avgust, Ošaben Ludvik, Pavlič Miha, Anžur Leopold, Rajgelj Franc, Ižanc Rudolf in Grebenc Franc. Vsak delegat zastopa po 94 glasov.

III. volišče: Kurilnica I, Ljubljana glavni kolodvor.

Delegati: Dobrajc Milan, Zorman Franc, Sonc Franc, Tekavec Karol, Čebulj Ivan in Belcjan Martin.

Namestniki: Okorn Avgust, Raztresen Anton, Škerlj Jože, Tornič Filip, Geiser Jakob in Škerjanc Franc. Vsak delegat zastopa po 86 glasov.

IV. volišče: Kurilnica II, Ljubljana gor. kolodvor.

Delegati: Eggy Ludvik in Sedlar Franc.

Namestniki: Novak Ignac in Blaž Ivan. Prvi delegat zastopa 98, drugi pa 97 glasov.

V. volišče: Ljubljanski dvor (upokojenci).

Delegati: Miculinič Rudolf, Hovansky Aleksander, Frankovič Ivan, Zuccato Vincenc, Pleničar Pavel, Šneider Anton, Konič Ivan, Rebec Franc, Novak Alojzij in Alič Anton.

Namestniki: Blažič Franc, Lah Aleš, Cichocki Franc, Lisec Rudolf, Mlakar Ljudevit, Rogač Franc, Hoge Karl, Voje Mihael, Zupančič Franc in Sedej Anton. Vsak delegat zastopa 99 glasov.

VI. volišče: Borovnica.

Delegati: Zupan Miha in Eržen Anton.

Namestniki: Keržmanc Drago in Krašovec Jakob. Prvi delegat zastopa 93, drugi pa 92 glasov.

VII. volišče: Rakek.

Delegati: Gerl Franc, Schoss Rudolf in Šibenik Ivan.

Namestniki: Petrič Emanuel, Molk Ivan in Mrhar Anton. Prvi delegat zastopa 94 glasov, ostala dva pa po 93 glasov.

VIII. volišče: Novomesto.

Delegat: Čampelj Franc.

Namestnik: Hribar Jožef. Zastopa 100 glasov.

IX. volišče: Zalog.

Delegati: Čepar Anton, Budal Alojzij, Srebrnjak Matija.

Namestniki: Štrukelj Andrej, Škarja Anton in Dejak Jožef. Prvi delegat zastopa 74 glasov, ostala dva pa vsak po 73 glasov.

X. volišče: Litija.

Delegata: Turk Ivan in Kukavica Franc.

Namestnika: Jurca Ignac in Pavliha Franc. Vsak delegat zastopa po 5 glasov.

XI. volišče: Trbovlje.

Delegat: Izlaker Janez.

Namestnik: Godeša Franc. Zastopa 79 glasov.

XII. volišče: Zidanimost.

Delegati: Likovnik Avgust, Baraga Ivan, Radej Alojz, Eržen Franc in Pičinin Alfred.

Namestniki: Kovačič Anton, Svečnik Matija, Štigelj Florijan, Mokotar Anton in Burkelje Leopold. Prvi trije delegati zastopajo po 90, ostala vsak po 89 glasov.

XIII. volišče: Celje.

Delegati: Petek Leon, Rozman Alojz in Sorčan Ivan.

Namestniki: Weingerl Jožef, Korent Andrej in Šket Franc. Prvi delegat zastopa 80; ostala dva pa vsak po 79 glasov.

XIV. volišče: Poljčane.

Delegati: Ambrož Franc in Sušek Alojzij.

Namestniki: Kunej Matija in Vertnik Franc. Prvi delegat zastopa 67, drugi 66 glasov.

XV. volišče: Pragersko.

Delegati: Pšeničnik Anton, Bele Jurij in Zafošnik Ivan.

Namestniki: Svetic Anton, Lutman Stanko in Tratar Karol. Vsak delegat zastopa po 98 glasov.

XVI. volišče: Maribor glavni kolodvor.

Delegati: Zavadlav Leopold, Jančič Vincenc, Glaser Friderik, Tušek Stanislav, Gajšek Božidar, Okretič Franc in Smerdel Jožef.

Namestniki: Amon Anton, Pintar Ludvik, Kaiser Anton, Pernarčič Karol, Paulinič Avgust, Petek Rudolf in Ivančič Rudolf. Prvi trije delegati zastopajo po 95, ostali štirje pa vsak po 94 glasov.

XVII. volišče: Maribor koroški kolodvor.

Delegati: Mordej Franc in Kuderca Franc.

Namestniki: Bračko Ferdo in Jančič Karol. Prvi delegat zastopa 98, drugi 97 glasov.

XVIII. volišče: Kurilnica Maribor.

Delegati: Artič Franjo, Kajzer Albert, Mustek Srečko, Selan Albin, Krese Anton, Stanovnik Ivan in Blatnik Leopold.

Namestniki: Ločičnik Albin, Marčič Konrad, Veselko Martin, Sluga Ivan, Veronek Jakob, Koren Ferdo in Pandža Nikola. Prvi štirje zastopajo po 94, ostali trije pa vsak po 93 glasov.

XIX. volišče: Delavnica Maribor.

Delegati: Kessler Rudolf, Ropret Jakob, Tratnik Jože, Veronek Franc, Kramžer Ivan, Vidmar Ivan, Kocjan Rudolf, Muraus Alojz, Ogrizek Adolf, Kuder Matija, Mravlje Albin in Kralj Herman.

Namestniki: Žunec Matija, Božič Alojzij, Franko Peter, Pregelj Friderik, Ÿblajs Franc, Mivšek Franc, Menih Karol, Može Pavel, Vranič Franc, Štrukelj Franc in Bačnik Jože. Prvih 10 delegatov zastopa po 96, ostala dva pa vsak po 95 glasov.

XX. volišče: Maribor, Narodni dom (upokojenci).

Delegati: Rebolj Anton, Karba Alojzij, Černič Karol, Kejžar Ivan, Macarol Jakob, Ramelli Franc, Žabkar Josip, Petek Anton, Bačnik Jakob, Macarol Josip, Soršak Ferdo in Koželj Mirko.

Namestniki: Neubert Simon, Dobovišek Rok, Kristl Franc, Šibenik Matija, Schweiger Simon, Motoh Ivan, Muchiut Jakob, Jejčič Alojzij, Skvarča Ivan, Logar Josip, Golob Valentin in Legiša Ivan. Prvih deset zastopa po 100, ostala dva pa vsak po 99 glasov.

XXI. volišče: Vuzenica — Muta.

Delegata: Bučar Luvik in Sovre Franc.

Namestnika: Preglav Franc in Žerak Ivan. Prvi zastopa 75, drugi pa 74 glasov.

XXII. volišče: Ptuj.

Delegati: Čuček Ivan, Tumpej Alojz in Ačko Josip.

Namestniki: Delpin Ivan, Tomšič Josip in Femec Franc. Vsak delegat zastopa po 92 glasov.

XXIII. volišče: Čakovec.

Delegat: Rataj Gabrijel.

Namestnik: Ivančič Anton. Zastopa 78 glasov.

Izvoljenih je skupno 115 delegatov in ravno toliko namestnikov.

V Ljubljani, dne 20. septembra 1933.

Za upravni odbor:

I. Lipovšek, s. r.

I. Škerjanc, s. r.

Gotovo si želite kupiti dobre, ročno izdelane čevlje! Dobite jih v zadrugi ni prodajalni od preproste do naj-finejše galanterijske vrste.

Zahtevajte „ADIA“

Prišli boste do prepričanja, da so moji čevlji v resnici prvovrstni izdelki.

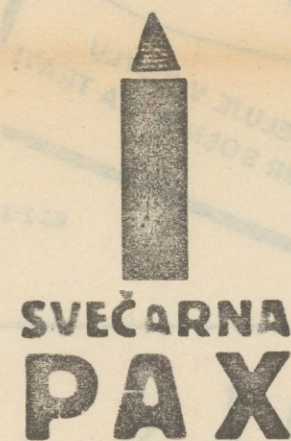
Andrej Gradišar
izdelovalnica čevljev
Križe na Gorenjskem

Zahtevajte, da se Vas brije le z „Merima“ milom!

„Merima“ dečje milo ni samo nežno, nego tudi antiseptično!

„Merima“ je čisto domače podjetje. Kupuj domače proizvode!

Žika je samo ena. Če hočete piti res dobro in ne predrago kavo, zahtevajte izrecno ŽIKO. Ali prejmete mesečnik „ŽIKA“?

Konač & Stele. d. z o. z., Ljubljana, Celovška c. 14

priporoča: voščene sveče za oltarje, sveče za pogrebe, sveče (parafinske) za hišno rabo, voščene zvitke, svečice za božična drevesa. Nagrobne lučke itd. po zmernih cenah. — Kupuje čebelni vosek in voščine v vsaki množini po dnevni ceni.

Ako želite dobro pecivo, potem uporabljajte za prireditve istega

Dr. OETKER-jev
pecilni prašek in
Dr. OETKER-jev
vanilni sladkor

Kako prirediš
Dr. Oetkerjev
šartelj?

Zmešaj 14 dkg surovega masla s 3 rumenjaki, dodaj 1 zavoj Dr. Oetkerjeve zmesi za šartelj, ¼ l mleka in čvrst sneg 3 beljakov. Testo naj gosto teče z žlice. Peci ga v dobro nameščenem modlu pri srednji vročini!

Najsolidnejše
DEŽNIKE
in
NOGAVICE
dobavlja tovarna
VIDMAR
Ljubljana, Pred Škofijo 19
Podružnice v Ljubljani,
Zagrebu in Beogradu

Naš pravi domači izdelek

VARAŽDINSKA
INDUSTRIJA SVILE D. D.
VARAŽDIN

izdeluje v lastni tovarni
prvovrstno solidno blago
po konkurenčnih cenah

Kupujte samo domače izdelke

Zadruga stremi za tem, da postreže svojim članom z dobrim, cenanim in domačim blagom. Zato priporočamo vsem članicam, naj kupujejo
HUBERTUS-OVO MILO

celjske mlarne z zgoraj razvidno zaščitno znamko. Vsaka gospodinja naj se prepriča, da je milo enakovredno drugemu, četudi dražjemu blagu.

Cena navadnemu milu Din 5'50, kos ¼ kg, terpeninovemu pa Din 6'50.

LJUBLJANA, MESTNI TRG ŠTEV. 15

NA MALO NA VELIKO
TELEFON 22-82 USTANOVLJENO 1839

Članom s proge, ki še vedno naročajo blago, (sadje, čebulo, zelje, krompir, mineralne vode) katero med prevozom prav lahko zmrzne, sporočamo, da gre pošiljanje na njih odgovornost!

Naročite kurivo pravočasno, ker v par dneh včasih ni mogoče vsem postreči!

Tako izgleda zavitek
odličnega, res
domačega izdelka

Dr. PIŘEVE SLADNE
KAVE

Članice! Z Dr. Pirčeve sladno kavo pripravite za Vašo družino prav izborno, okusno in zdravo kavo. Otrsite se predsodka, da je dobro le blago s tujimi imeni! Bodite prepričani, da izdelujejo domača podjetja blago, ki nadkriljuje tuje izdelke. Članice, ne pozabite pri naročilu vpisati Dr. Pirčeve sladne kave.

Bolni na želoden, ledviceh, črevesju in na srcu dosežejo izredne uspehe pri svojem zdravlju, če redno in dosledno pijejo

**RADENSKO
ZDRAVILNO VODO**

Uživanje te vode priporočamo tudi zdravim ljudem, ker jih osvežuje, istočasno pa tudi pospešuje izločevanje strupenih sestavin iz telesa.

Zdravilišče Slatina-Radenci
zdravi bolezni srca, živcev, ledvic in presnove.
Otvorjeno je od maja do oktobra.

Prva
veletrgovina s papirjem
in pisarniškimi potrebščinami
IV. BONAČ

priporoča
vse šolske, pisarniške in tehnične
potrebščine

Prvovrstno blago! / Najnižje cene!

ČEVLJI S ČRKO
ROČNEGA IZDELKA.
ZAJAMČENO DOBRO
IN IZ PRVOVRSTNEGA
USNJA IZDELANO OD TT.

ALOJZIJA BERTONCLJA

B ČEVLJARSKEGA MOJSTRA, LJUBNO P. PODNART, DOBITE V ZADRUŽNI TRGOVINI
POSKUSITE IN PREPRIČAJTE SE!

**SARGOV
KALODONT**

Nabavljalna zadruga uslužbencev drž. železnic, r. z. z o. z. v Ljubljani

Centrala: Ljubljana, Masarykova cesta 17, telefon št. 2241 in 2248.

Prodajalne: { Ljubljana: { Glav. kol., Masarykova cesta 17, telefon št. 2248
Gor. kol., Bleiweisova cesta 35, telefon št. 2641
Maribor: { Koroški kol., Frankopanska cesta 34, telefon št. 2061.
Glavni kol., Aleksandrova cesta 49, telefon št. 2825

Prodajamo samo članom.

CENIK št. 12
veljaven od 18. decembra 1933.

Zadruga si pridržuje pravico, objavljene cene med mesecem znižati, event. zvišati.

Na reklamacije se oziramo le tako ob prejemu blaga!		ZITNA KAVA	
MLEVSKI IZDELKI		Ječmenova, slajena, za- družna kg 10'—	
Moka, Ogg kg	2 60	Ječmenova, zadružna 7'—	
" Og "	2 60	Ržena, slajena, zadružna 11'—	
" št. 2 "	2 40	Dr. Pirčeva 12'—	
" št. 5 "	2 20	Kneipp 12 50	
" ajdova "	4 50	Proja kg 8'—	
" ržena "	2 25	Žika 13'—	
" koruzna "	1 30	Uvedli smo v lastnih zavojih domač izdelek žitne kave ter ga damo članom v primeru, če niso izrecno naročili znamke kake druge žitne kave.	
" koruzna bela "	2'—	OSTALE KAVINE PRIMESI	
" krmilna "	1'—	Figova kava kg 22'—	
Zdrob, pšenični "	3'—	Enrilo 20'—	
" koruzni "	2 25	Enrilo doza 16'—	
" činkvanti "	2 75	Redilna kava kg 20'—	
Otrobi, pšenični drobn "	— 75	Cikorija Franck 16'—	
" pšenični debeli "	1'—	" kolinska 16'—	
" koruzni "	— 75	" Favorit 16'—	
Drobtine "	6'—	MAST	
TESTENINE		Mast kg 15'—	
Makaroni jajčni v kartonih kg	9 50	Mast v dozah po 5 kg doza 80'—	
Spageti jajčni v kartonih "	9 50	Ceres, bel, rumen kg 24'—	
Makaroni, jajčni "	8'—	Čajno maslo Ia 35'—	
" domači "	6'—	" Ia 28'—	
Polži, jajčni "	8'—	Kuhano maslo 26'—	
" domači "	6'—	Zaseka, domača 14'—	
Rezanci, domači, široki "	6'—	MESNI IZDELKI	
Spageti, domači "	6'—	Slanina, sveža kg 14'—	
Fidelini, domači "	6'—	" soljena 17'—	
Krpice, domače "	6'—	" tirolska 20'—	
Zvezdice, domače "	6'—		
Fidelini, E. B. "	16'—		
Rezanci, E. B. "	14'—		
Krpice, E. B. "	16'—		
Jajnine "	16'—		
ZRNJE			
Riž, Carolina kg	11'—		
" Ia "	7'—		
" Ia "	5'—		
SLADKOR			
Sladkor v kockah kg	15 50		
" sipa drobna "	13 75		
" sipa debela "	13 85		
" v prahu "	15 75		
Bonboni "	26'—		
" polnjeni Ia "	40'—		
" polnjeni Ia "	30'—		
Kandis "	23'—		
Margo slad "	44'—		
Bonbonijera škatl. 28, 48'—			
Šumeča limonada kom. 1'—			
Obeski (sladkorčki) za božično drevo "	— 50		
SOL			
Sol, fina kg	5'—		
" morska "	2 75		
" namizna "	3 50		
KAVA			
Kava, Perl kg	72'—		
" Portorico "	72'—		
" surova Ia "	58'—		
Kava, surova Ia kg	46'—		
" žgana "	66'—		
" žgana »Special« "	78'—		
" žgana Rio "	56'—		
" Hag vel. zav. 27'—			
" Hag mall "	14'—		

Štev. 1 Moška pižama

su knjiž:
1 sprednji del
2 prsni
3 vrhni rokav
4 spodnji rokav
5 ovratnik
6 rep

Plače:
7 vrhni del zadnjega dela
8 spodnji del
9 vrhni del sprednjega dela
10 spodnji del

Po tem kroju lahko sešijete pižamo ali pa do-
mač jopič. Ker so nekateri kroji tako veliki, da ne
pridejo cevi na pojo, sem jih razrezala. Kroj za plače
je razrezan na štiri dele, zato ga je treba na blaga
sestaviti tako kakor je narisano ob strani. Kroj je
risan za srednjeveliko moško postavo.

Štev. 2 Otroška pižama

Plače:
11 sprednji del
12 prsni
13 rokav
14 ovratnik
15 rep

Plače:
16 sprednji del
17 zadnji del

Plače so v pasu združene s prožnim trakom.
Pri strani lahko naredite šiv po dotikni, lahko se pa
zloži kraj sprednjega in zadnjega dela tako kakor je
narisano pri strani in se kroji v enem. Rob na slič-
nicah, rokavih, šepih, in pa ovratnik naredite iz blaga
v drugačni barvi, kakor je blago za pižamo. Kroj je
risan za 8-10 let starega fantka ali punčko.

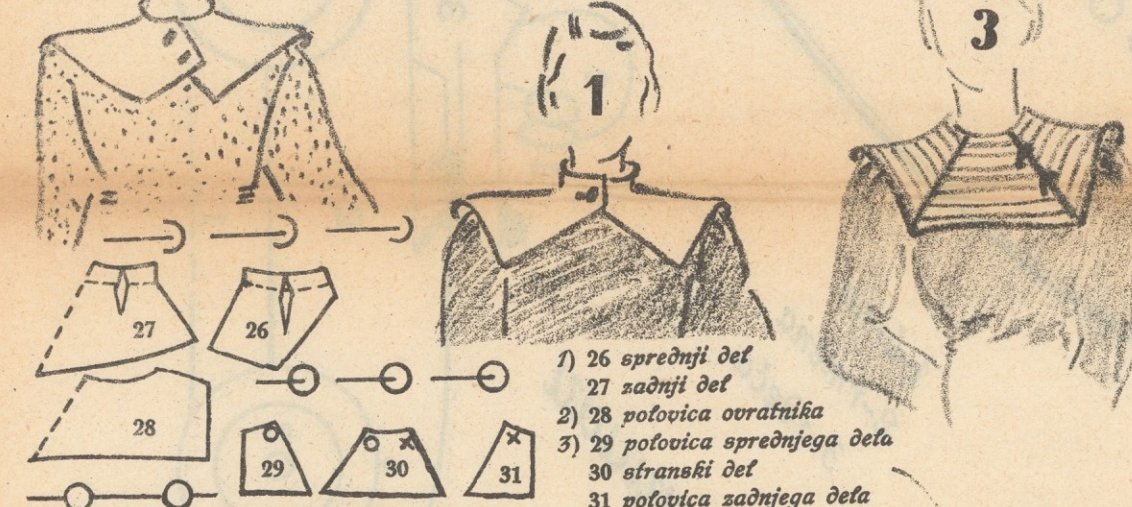
Štev. 3 Domača obleka

18 vrhni del sprednjega dela
19 spodnji del
20 vrhni del hriba
21 spodnji del

22 rokav
23 zapustnik
24 ovratnik
25 šep

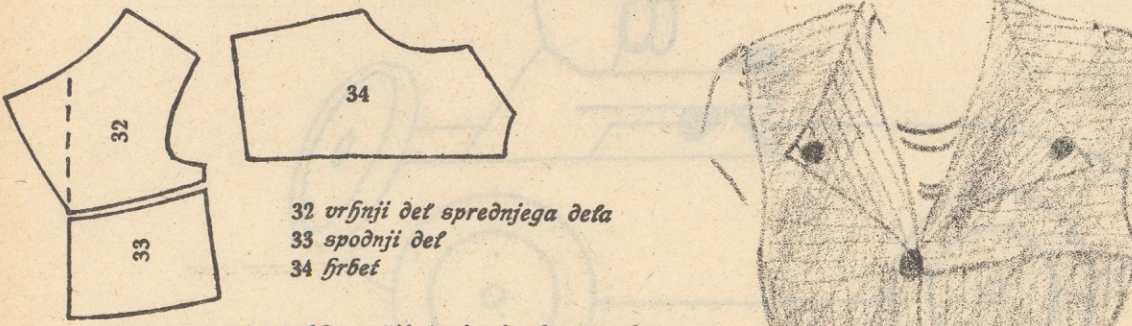
Ta kraj lahko uporabite za domačo obleko ali de-
lovni predpasnik. Risano je za srednje močno osebo. Ker
sta kroja za sprednji in zadnji del tako velika, da
ne pridejo cevi na pojo, sem ju morala razrezati.
Zato ju pri prirojanju zložite, kakor sta narisana
pri strani, tako, da boste priključili sprednji del v
celem in zadnji del v celotnem.

Štev. 4 Ovratniki

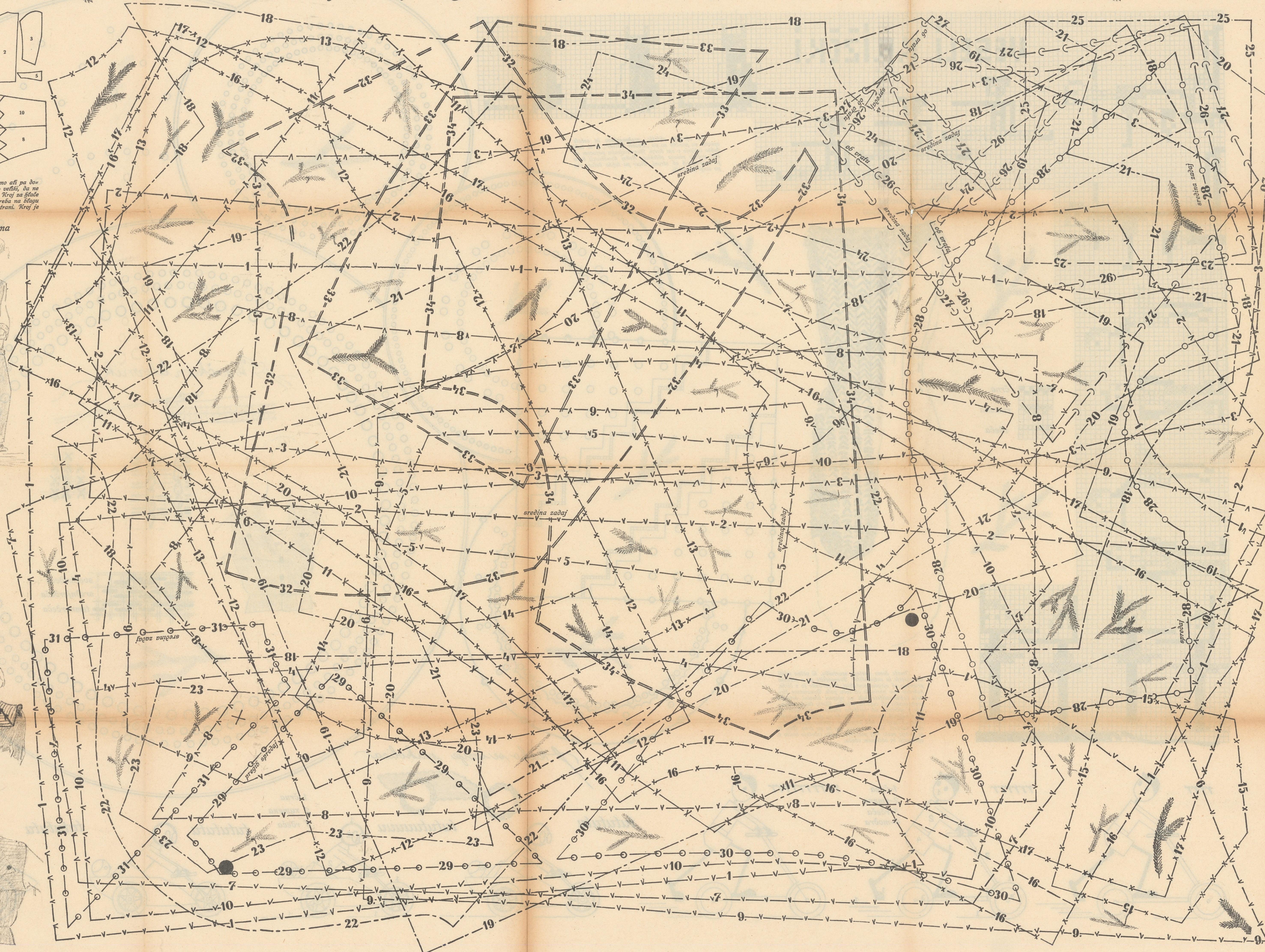

Štev. 4. Taki ovratniki se podajo na skrajno vsako
obleko ali blazo. Če so iz batista, platna ali svile,
okrašeni s vezanjem, čipkami, šivanimi robcami ali bar-
vastimi štepico, so lepi iz kameta, pisa, ali prešeni
iz volne, so pa v tej legi še tople.

Štev. 5 Kvačkan telovnik

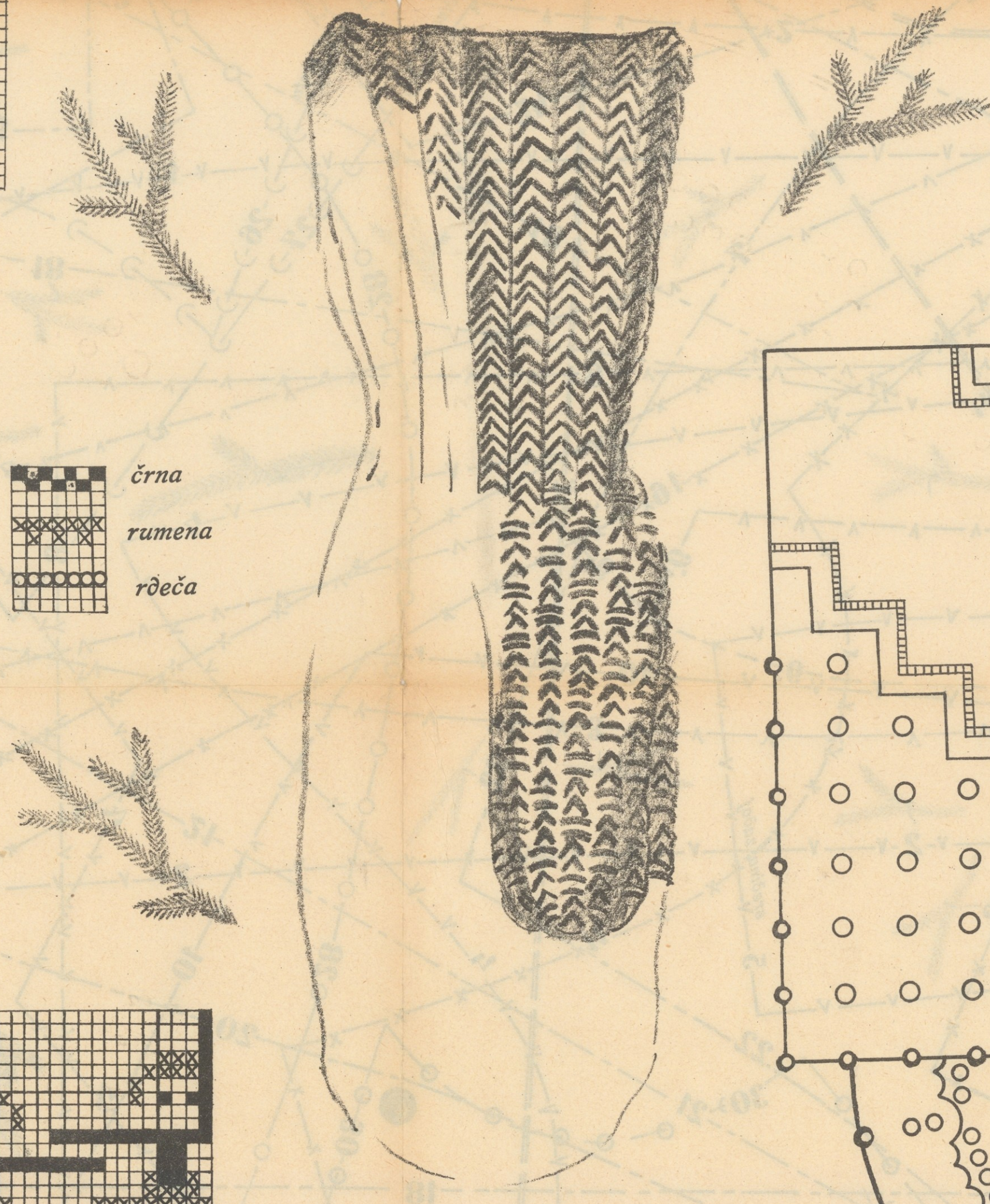

Taki telovnik lahko sešijete iz toplega volnenega
blaga, najbolje iz laka, ki se ne cepi, zato da
se zaroči kar s sončnim svetlom ali pa odroči s su-
šeno trso. Lahko se pa tudi kvačka, kakor sem ga
narisala na drugi strani po te in opisala v reviji.

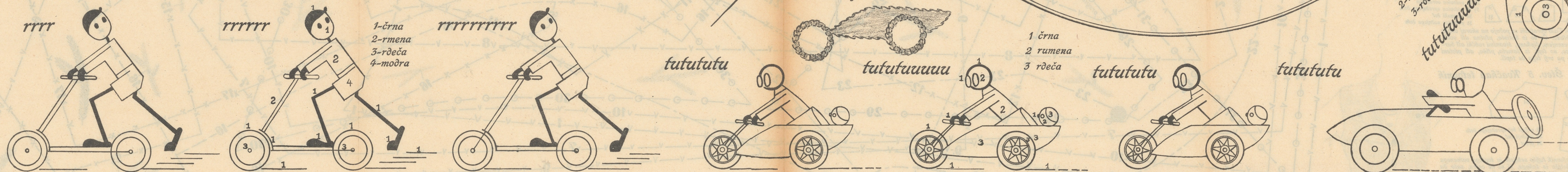
Za okraske oblekic, predpasnikov in ostale opreme za punčke so pa „Veseli križički“, ki se tudi lahko izšijejo v eni barvi. Razposajenim pajacom se boji podajo pisane oblekice. Tekaj kombinacij barv je naznačenih ob strani. Sicer pa lahko delate vse po svoji fantaziji.

Pletena rokavica s palcem
(glej opis v reviji)

Imate doma vnelega sporilnika, ki vedno misli na motorje in avtomobile? Presentate ga s stensko preprogo ob njegovi postelji, in boste jo za 300,000, 400,000, 500,000, 600,000, 700,000, 800,000, 900,000, 1.000.000, 1.100.000, 1.200.000, 1.300.000, 1.400.000, 1.500.000, 1.600.000, 1.700.000, 1.800.000, 1.900.000, 2.000.000, 2.100.000, 2.200.000, 2.300.000, 2.400.000, 2.500.000, 2.600.000, 2.700.000, 2.800.000, 2.900.000, 3.000.000, 3.100.000, 3.200.000, 3.300.000, 3.400.000, 3.500.000, 3.600.000, 3.700.000, 3.800.000, 3.900.000, 4.000.000, 4.100.000, 4.200.000, 4.300.000, 4.400.000, 4.500.000, 4.600.000, 4.700.000, 4.800.000, 4.900.000, 5.000.000, 5.100.000, 5.200.000, 5.300.000, 5.400.000, 5.500.000, 5.600.000, 5.700.000, 5.800.000, 5.900.000, 6.000.000, 6.100.000, 6.200.000, 6.300.000, 6.400.000, 6.500.000, 6.600.000, 6.700.000, 6.800.000, 6.900.000, 7.000.000, 7.100.000, 7.200.000, 7.300.000, 7.400.000, 7.500.000, 7.600.000, 7.700.000, 7.800.000, 7.900.000, 8.000.000, 8.100.000, 8.200.000, 8.300.000, 8.400.000, 8.500.000, 8.600.000, 8.700.000, 8.800.000, 8.900.000, 9.000.000, 9.100.000, 9.200.000, 9.300.000, 9.400.000, 9.500.000, 9.600.000, 9.700.000, 9.800.000, 9.900.000, 10.000.000, 10.100.000, 10.200.000, 10.300.000, 10.400.000, 10.500.000, 10.600.000, 10.700.000, 10.800.000, 10.900.000, 11.000.000, 11.100.000, 11.200.000, 11.300.000, 11.400.000, 11.500.000, 11.600.000, 11.700.000, 11.800.000, 11.900.000, 12.000.000, 12.100.000, 12.200.000, 12.300.000, 12.400.000, 12.500.000, 12.600.000, 12.700.000, 12.800.000, 12.900.000, 13.000.000, 13.100.000, 13.200.000, 13.300.000, 13.400.000, 13.500.000, 13.600.000, 13.700.000, 13.800.000, 13.900.000, 14.000.000, 14.100.000, 14.200.000, 14.300.000, 14.400.000, 14.500.000, 14.600.000, 14.700.000, 14.800.000, 14.900.000, 15.000.000, 15.100.000, 15.200.000, 15.300.000, 15.400.000, 15.500.000, 15.600.000, 15.700.000, 15.800.000, 15.900.000, 16.000.000, 16.100.000, 16.200.000, 16.300.000, 16.400.000, 16.500.000, 16.600.000, 16.700.000, 16.800.000, 16.900.000, 17.000.000, 17.100.000, 17.200.000, 17.300.000, 17.400.000, 17.500.000, 17.600.000, 17.700.000, 17.800.000, 17.900.000, 18.000.000, 18.100.000, 18.200.000, 18.300.000, 18.400.000, 18.500.000, 18.600.000, 18.700.000, 18.800.000, 18.900.000, 19.000.000, 19.100.000, 19.200.000, 19.300.000, 19.400.000, 19.500.000, 19.600.000, 19.700.000, 19.800.000, 19.900.000, 20.000.000, 20.100.000, 20.200.000, 20.300.000, 20.400.000, 20.500.000, 20.600.000, 20.700.000, 20.800.000, 20.900.000, 21.000.000, 21.100.000, 21.200.000, 21.300.000, 21.400.000, 21.500.000, 21.600.000, 21.700.000, 21.800.000, 21.900.000, 22.000.000, 22.100.000, 22.200.000, 22.300.000, 22.400.000, 22.500.000, 22.600.000, 22.700.000, 22.800.000, 22.900.000, 23.000.000, 23.100.000, 23.200.000, 23.300.000, 23.400.000, 23.500.000, 23.600.000, 23.700.000, 23.800.000, 23.900.000, 24.000.000, 24.100.000, 24.200.000, 24.300.000, 24.400.000, 24.500.000, 24.600.000, 24.700.000, 24.800.000, 24.900.000, 25.000.000, 25.100.000, 25.200.000, 25.300.000, 25.400.000, 25.500.000, 25.600.000, 25.700.000, 25.800.000, 25.900.000, 26.000.000, 26.100.000, 26.200.000, 26.300.000, 26.400.000, 26.500.000, 26.600.000, 26.700.000, 26.800.000, 26.900.000, 27.000.000, 27.100.000, 27.200.000, 27.300.000, 27.400.000, 27.500.000, 27.600.000, 27.700.000, 27.800.000, 27.900.000, 28.000.000, 28.100.000, 28.200.000, 28.300.000, 28.400.000, 28.500.000, 28.600.000, 28.700.000, 28.800.000, 28.900.000, 29.000.000, 29.100.000, 29.200.000, 29.300.000, 29.400.000, 29.500.000, 29.600.000, 29.700.000, 29.800.000, 29.900.000, 30.000.000, 30.100.000, 30.200.000, 30.300.000, 30.400.000, 30.500.000, 30.600.000, 30.700.000, 30.800.000, 30.900.000, 31.000.000, 31.100.000, 31.200.000, 31.300.000, 31.400.000, 31.500.000, 31.600.000, 31.700.000, 31.800.000, 31.900.000, 32.000.000, 32.100.000, 32.200.000, 32.300.000, 32.400.000, 32.500.000, 32.600.000, 32.700.000, 32.800.000, 32.900.000, 33.000.000, 33.100.000, 33.200.000, 33.300.000, 33.400.000, 33.500.000, 33.600.000, 33.700.000, 33.800.000, 33.900.000, 34.000.000, 34.100.000, 34.200.000, 34.300.000, 34.400.000, 34.500.000, 34.600.000, 34.700.000, 34.800.000, 34.90

A kako se izšije prikolica

1 črna
2 rumena
3 rdeča

1-črna
2-rmena
3-rdeča